

zariK

JAN '21

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

brezplačna revija za študente in dijak

Študelo:

KO VIDIŠ, kako je

Ekstra:

S profesorjem v posteljo

Raziskujemo:

Wolt je v Kranju!

Ekstra:

Ob dnevu brez cigaret

Vesel božič in srečno novo leto!

zapiK

brezplačna revija
za študente
in dijake

Naslovnica:

Lara Oblak

Odgovorna urednica:

Ula Juvan

zapik@ksk.si

Oblikovanje:

Jure Vukovič

www.creatizem.si

Avtorji prispevkov:

Vida Babič

Karin Planinšek

Lara Bogataj

Klara Babič

Ajda Krišelj

Eva Flajnik

Ajda Krč

Hana Bujanovič Kokot

Sandra Camaj

Drejc Flajnik

Nina Furlan

Vid Primožič

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Izdelava

Trženje:

trzenje@ksk.si

Naklada:

Neskončno digitalnih
izvodov

www.zapik.si

Novo staro leto

Za zadnji dan 2020 nismo imeli visokih pričakovanj – kljub odprtim mejam med regijami nam je policijska ura in omejeno število zbranih na praznovanju omejilo naše slavlje. A zdi se, da je marsikoga večer presenetil ravno zato, ker ni bilo pričakovanj. Seveda pa sprememba zadnje številke v datumu ne spremeni dogajanja po svetu, vse gre dalje kot dan prej, ne obrne se nov list ... Po polnoči in odpti penini smo se zbudili v še en dan enak vsem pred njim. Upamo pa lahko, da se že dolgočasna rutina počasi spremeni v bolj razgibane dni in leto polnem »tedenskih« ukrepov sledi dobro, svobodno in zdravo leto.

Ula Juvan, odgovorna urednica
zapik@ksk.si

KAZALO

KLUBOVANJE

IZLETOVANJE MED KORONO	4
ŠTUDENTI DIJAKOM	4
SPOZNAVANJE SAMOOBRAMBE	4
KVIZ ZNANJA	5
DEGUSTACIJE PIVA	5
BRALNI KLUB	5

ZAPIKOVA ŠTAFETA

Do popolnega življenja me loči le še ...	6
--	---

KOLUMNA

Česa se bojiš?	7
----------------	---

ŠTUDELO

KO VIDIŠ, kako je	8
-------------------	---

EKSTRA

Luksuzne znamke in njihova prihodnost	10
---------------------------------------	----

TEHNO

Projekt vesolje: Letni delovni načrt 2021	12
---	----

ZAPIKOVA DOZA UMETNOSTI

Meje mojega jezika so meje mojega sveta*	14
--	----

EKSTRA

Ponovno o škodljivosti kajenja	16
--------------------------------	----

FOTOREPORTAŽA

Zima zima bela	18
----------------	----

EKSTRA

Najslabše leto ever	20
---------------------	----

RECENZIE

Wolt je prišel v Kranj!	24
-------------------------	----

RECENZIE

Nina Medved: Drseči svet	26
Serija: Damin gambit (angleški naslov: Queen's Gambit)	26
Film: Soul	27
Adam Kay: Sveta noč, zgaran na moč	27

Za Luno	28
---------	----

Nagradna križanka	29
-------------------	----

EKSTRA

S profesorjem v posteljo	30
Bitka daril ali kaj je potlač	32

KŠK ugodnosti	34
---------------	----

ŠTUDENTI DIJAKOM 36

Dragi bodoči študent, draga bodoča študentka!	36
---	----

Postopek prijave na visokošolski študij	37
---	----

PRVI PRIJAVNI ROK	37
-------------------	----

DRUGI PRIJAVNI ROK	37
--------------------	----

TRETJI PRIJAVNI ROK	37
---------------------	----

POSTOPEK PRIJAVE NA VIŠJE ŠOLE	38
--------------------------------	----

POMEMBNI DATUMI	38
-----------------	----

✉ ZapiK se lahko znajde tudi v
tvojem poštnem nabiralniku.
Brezplačno ga lahko naročiš
na dom prek www.zapik.si.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

■ IZLETOVANJE MED KORONO

KDAJ: vsak vikend v januarju in februarju

KJE: Kranj z okolico

KAJ: Da bi se ohranila šport in rekreacija tudi med epidemijo, za vas organiziramo izletovanje po Kranju z okolico! Vsak vikend boste lahko raziskali nov skriti košček narave v bližini Kranja.

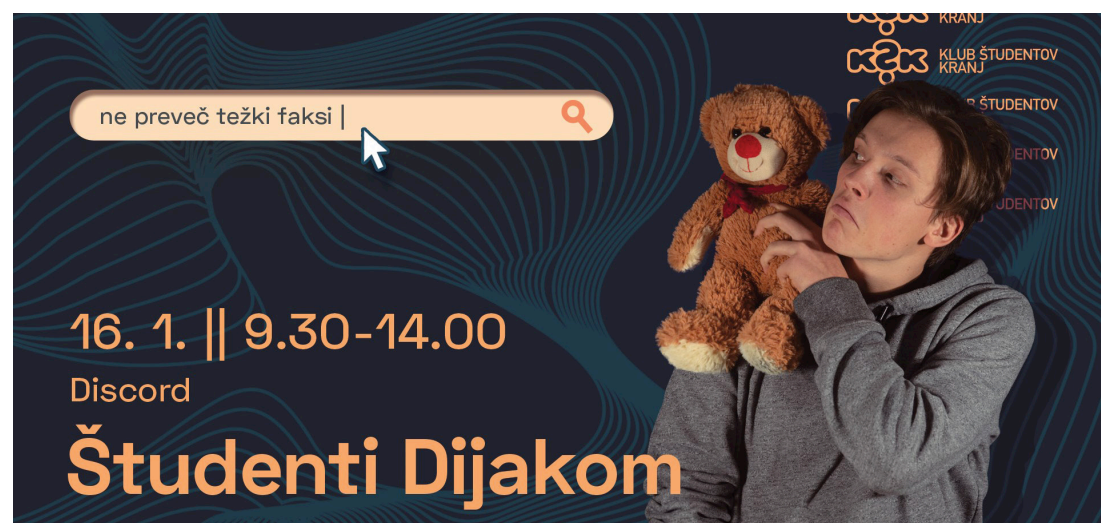
■ ŠTUDENTI DIJAKOM

KDAJ: 16.1.2021, 9.30-14.00

KJE: Discord

KAJ: Že tradicionalni neformalni informativni dan za bodoče študente!

Ne veš, na kateri faks se vpisat? Študentje ti bodo iz prve roke povedali vse o učnem programu, ta težkih predmetih, študentski prehrani, v kateri predavalnici so najbolj udobni stoli in pri katerih profesorjih se res ne da plonkat.

■ SPOZNAVANJE SAMOOBRAMBE

KDAJ: 20.1.2021, 19.00-21.00

KJE: Zoom

KAJ: Ste se že kdaj udeležili uvodnega tečaja samoo-brame? Kaj pa online tečaja? Sedaj imate priložnost! Na predavanju bomo skupaj spoznali:

- Kritične reakcije telesa
- Vedenjske vzorce fizičnih napadov
- Naravne reakcije telesa
- Borilne veščine športa in sredstvo za preživetje

■ KVIZ ZNANJA

KDAJ: 21.1.2021, 19.00-21.00

KJE: Discord strežnik

KAJ: Si radoveden? Meniš, da si bistrejši od drugih? Bi rad dokazal svoje znanje? Zberi svojo ekipo in preizkusi svoje znanje!

■ DEGUSTACIJE PIVA

KDAJ: 30. 1., 27.2., 27.3., 24.4., 29.5.2021, 19.00 – 21.30

KJE: Zoom

KAJ: Po uspešnih prvih dveh degustacijah smo tu kar z mesečnimi! Vsak mesec boste imeli možnost poskusiti nove vrste piv, večina le teh bo slovenskega izvora! Januarja bodo na vrsti temna piva.

Ponovno bo z nami Franci Kopač, velik ljubitelj in poznavalec vseh vrst piv, prav tako tudi sam zvari kakšno rundo piva.

CENA: Člani KŠK: 10 €, nečlani: 18 €

■ BRALNI KLUB

KDAJ: 12.1., 9.2. in 9.3., 17.00 - 18.00

KJE: Zoom

KAJ: Napoved prvega dogodka v letu 2021, ki upamo, da bo vsaj malce boljši kot leto 2020, ane? S tem dogodkom bomo zihir dobro začeli!

Do popolnega življenja me loči le še ...

Verjetno ga ni ljubitelja kulturnih filmov, ki ne bi poznal Kluba golih pesti, oziroma Fight cluba, režiserja Davida Fincherja. Čeprav je le-ta izšel 22 let nazaj, pa je njegovo sporočilo še vedno veljavno. Ključna ideja filma je namreč, da se ljudje pod kapitalizmom spreminjamo v sužnje, katerih svoboda je praktično neobstoječa, naša sreča pa le navidezna in pogojena z našim premoženjem. S prevlado potrošništva smo izgubili osebno svobodo. Brezglavo sledimo trendom, ki nam jih vsiljujejo velike korporacije in se tako zlivamo v eno samo osebo, ki je izgubila zmožnost kritičnega mišljenja. Pod vplivom pop kulture pa umetnosti dovolimo, da se spremeni v le še eno izmed sredstev, ki obstaja zgolj za kopičenje premoženja najvplivnejših.

Pripovedovalec Fincherjevega prvenca je eden izmed nas. Navaden delavec v velikem sistemu zahodnjaškega kapitalizma in potrošništva – ta način življenja pa mu ne odgovarja. Trpi za nespečnostjo in apatijo. Kmalu spozna, da je za njegovo prazno mukotrpno bivanje kriv njegov način življenja. Dekadenten način življenja, s katerim se lahko poistoveti marsikdo izmed nas. Temelji namreč na hitrem življenju, kjer moraš biti najboljši, najsrečnejši in najpremožnejši. Ideal, ki ga lovimo pa je nedosegljiv, saj je nenazadnje res samo to ideal. Stremimo k idealni sreči, ki jo oglašujejo velika podjetja željna dobička, a zares ne obstaja. Okolju dovolimo, da nam narekuje ritem življenja in se predajamo vplivom denarja – edina vrednota, ki jo še imamo. Umetnost podrejamo denarju, saj ima opera, ki si jo ogledamo pomen samo zato, ker smo za njen ogled plačali.

Pripovedovalec Fincherjevega prvenca je eden izmed nas. Navaden delavec v velikem sistemu zahodnjaškega kapitalizma in potrošništva – ta način življenja pa mu ne odgovarja.

V boju proti potrošništvu, standardizaciji in blagovnemu fetišizmu ustanovi skupino, ki bo porušila svet, ki temelji na tej nevarni ideologiji. Njegovi zvesti podaniki so se naveličali življenja, ki jim ga diktira denar in hierarhija, v kateri kot posamezniki nimajo vrednosti. Zato svoje upanje položijo v Tylerja, čigar podoba bdi nad njimi, kot podoba diktatorja v totalitarnih režimih. Hierarhiji torej ne uidejo, le podredijo se drugemu sistemu, drugi osebi, ki jo poveljujejo v upanju, da pripadajo. Tu pa se nam poraja vprašanje – si lahko izberemo pot iz hierarhije? Morda pa je zapisano v naši naravi, da se moramo podrežati. Le redki posamezniki pa si lahko dovolijo vladati. In tako smo se ljudje prepustili novodobnemu suženjstvu, ki nas podreja delu. Film se konča v plamenih. Naš pripovedovalec opazuje kako se stolpnice kreditnih podjetij rušijo same nase, kako okostje potrošništva izginja v pepelu. Cilj je dosežen in lahko začnemo na novo. A vendar, je življenje nenazadnje lažje, ko pustimo drugim, da nam izrišejo našo prihodnost? Je lažje živeti, ko vemo, da je naša misel, naš obstoj, vreden manj kot ...?

Klara Babič

Česa se bojiš?

Strah je eno izmed primarnih čustev pri ljudeh in živalih. Razvil se je z namenom preživetja, kot svarilo pred nevarnostjo. Kljub svoji uporabnosti pa v sedanjosti lahko tudi škoduje. Med drugim se ljudje bojimo revščine, bolezni, ljubezni, smrti in neznanega. G. Stanley Hall, prvi predsednik Ameriškega združenja psihologov, je strah opisal kot pričakovanje bolečine. To je dobra definicija za vse od trenutka pred potegom obliža do čakanja na vrnitev bližnje osebe nazaj domov. Na naša čustva lahko vplivajo realno dogajanje, spomini in stvari, ki si jih zgolj domišljamo. Strah škoduje tako nam kot naši okolici. Iz strahu se prepiramo, lažemo, skrivamo, obsojamo in delamo še mnogo groznih, žalostnih stvari.

Mogoče ob besedi strah najprej pomislite na tiste bolj občasne bojazni in fobije, ki na vaše življenje nimajo večjega vpliva. Pri meni je to tema. Ko ugasnem luč, se mi pogosto pričnejo v glavi vrteti prizori iz štirih grozljivk, ki sem jih pogledala v svojem življenju. Kdaj se uspem še pravočasno ustaviti in stretniti. Rečem si, da so to bedarije, se hitro obnem proti steni, pokrijem čez uho in kmalu zatem zaspi. Spet drugič, ko v kleti tipam za stikalom za luč, pomislim kako se mi bliža človeška stonoga s svojim stvariteljem. Videla sem samo filmski napovednik omenjenega filma, pa je bilo dovolj. Če ne veste, za kateri film gre, odsvetujem kakršnokoli brskanje po spletu. Zavedam se, da so vse to izredno nemogoče stvari. Pošast pod mojo posteljo ni nihče drug kot jaz.

V večini primerov je od prizorov iz grozljivk bolj strašljiva realnost, ki je še ne poznamo. Strah pred neznanim je velika nadpomenka večine strahov. Pojavlja se v različnih oblikah. Lahko nas bremeni nevednost o bližnji in daljni prihodnosti, o nam tujih in drugačnih osebah, krajih, predmetih itd.

Za prvi primer si pogledajmo strah pred prihajajočimi dogodki. Nihče ne ve, kaj točno bo jutri, naslednji teden ali celo čez deset minut. Zakaj bi se potem obremenjevali z nečim, na kar ne moremo zares vplivati? Seveda ne pravim, da samo zrimo v nebo in čakajmo, da nas doletijo usoda, karma ali učinek metulja. Modro se je premikati po zelenih poteh in usmerjati svoje življenje, kolikor se pač da. Recimo, da se bliža službena večerja, vas pa skrbi, da bo tam vam neljuba sodelavka. Dobro je, če se poskusite nagovoriti k bolj pozitivnim mislim. Pretirano razbijanje glave z dilemo, ali boste na večerji morali komunicirati z njo ali ne, je nepotrebna izguba energije. To boste lahko izvedeli šele tam, v tistem trenutku. V grobem sta možna dva scenarija. V prvem na večerji ne pride do interakcije med vami in sodelavko in misel na vaše predhodne strahove je rahlo smešna. V drugem scenariju ste, kot ste se bali, poseđeni točno poleg nje. Vaši strahovi se uresničijo in dogodek se zapiše pod enega izmed slabših spominov. Vseeno večerja mine in ne zgodi se nič življenjsko turbulentnega. V obeh primerih ste svoj drago-

ceni čas v dneh pred večerjo porabili za mučenje samega sebe, kar je bilo najverjetneje še bolj škodljivo kot doživljanje slabšega scenarija.

Druga neznanka so ljudje. Veliko sovražnega govora proti manjšinskim skupinam izhaja iz preprostega nepoznavanja njihove kulture. Tisto, kar nam je tuje, je za nas nepredvidljivo in tega se bojimo. Da to prebrodimo, smo primorani izstopiti iz svoje cone udobja, kar zahteva veliko poguma. Na prvi pogled bi rekli, da se bojimo nam drugačnih, v resnici pa z lastnimi predsodki strašimo sami sebe.

Pojdimo še globlje, do vprašanj, ki v nas lahko povzročijo tesnobo ali celo večjo življenjsko krizo. Najverjetneje bi lahko vsak od nas dosegel večino stvari, ki si jih želi. Seveda so za to potrebni trdo delo, odrekanje, fokus, konsistenca in pogum. Večkrat nas ogroža ravno slednje. Če nimamo dovolj poguma, lahko hitro sabotiramo lastne načrte. Vse to delamo z namenom, da bi se obranili večje bolečine — v našem primeru neuspeha. Toda nekaj je biti previden, drugo pa plah. V veliko primerih smo glavni razlog za neuspeh ravno mi, saj iz strahu, da nam ne bi uspelo, vnaprej sabotiramo lastne načrte.

Pošast v omari, izmišljene napovedi, ostajanje v coni udobja. Kdo je v resnici za tem? Pogled v ogledalo. Počakaj. Glej. Opažuj. Glej v oči. Kdo je to? Kaj bo naredil in česa ne? Bu.

Sandra Camaj

KO VIDIŠ, kako je

Bilo je konec oktobra. Na drugem valu smo pluli vse bolj stran od obale. Moj urnik na faksu je za nekaj tednov napovedoval le neobvezna predavanja, ki se jih sem in tja lahko zamudi. Predvsem pa sem želela pomagati.

Zveza študentov medicine Slovenije že od pomladi organizira odprave v domove starejših občanov, ki potrebujejo dodatno delovno silo, koordinira pa tudi delo v drugih zdravstvenih ustanovah. Tako sem naletela na ponudbo za študentsko delo na COVID oddelku na Kliniki Golnik. In se prijavila.

"Kaj pa, če kaj prineseš domov?" je bil prvi in absolutno utemeljen pomislek mojih staršev. Podajam se v okolje, kjer bom z obolelimi v neposrednem stiku in okužbi bom veliko bolj izpostavljena, kot če bi čepela doma na kavču. Po drugi strani pa je življenje z virusom naša nova realnost. Okužbo lahko stakneš praktično kjerkoli. Zdravstveni delavci so ji bolj izpostavljeni že od pomladi, nekateri so zboleli in verjetno virus "prinesli" tudi domov. Mnogi pa ne, ker zaščitna oprema ob pravilni uporabi pač doseže svoj namen.

Prvi dan sem se proti vznožju Kriške gore vozila s cmokom v grlu. Nisem vedela, kaj naj pričakujem, saj se je vse odvilo zelo hitro in nisem dobila nobenih predhodnih navodil. Še nikdar nisem delala v bolnici. Bilo me je strah. Z novicami o virusu smo zbombardirani že lep čas in v moji glavi so se vrteli precej grozljivi prizori. Pa sem jih potisnila stran in se odločila, da bom pogumna.

Dobila sem uniformo in razlago, kako dati nase zaščitno opremo. Pod njo spada zaščitni plašč, FFP3 maska, očala, dve kapi in dvojne rokavice. Prve rokavice zalepiš na plašč, druge pa natakneš čez in jih na oddelku menjaš. Del hodnika pred oddelkom je z dvema gips ploščama spremenjen v majhen pregradni prostor, ki se mu reče filter. Tam se ob vstopu na oddelek iz svojih čevljev preobuješ v natikače. Ko greš ven, si v filtru v določenem vrstnem redu snameš zaščitno opremo, med vsakim kosom opreme dobro razkužiš roke, umiješ, razkužiš in steriliziraš očala ter se preobuješ nazaj. V zaščitni opremi si na oddelku lahko največ štiri ure, potem moraš ven.

"Pa saj to so ljudje," je bila ena izmed prvih ugotovitev, ki jih je sproščirala moja, od novic in čudnih predstav sprana, glava. Danes se mi sliši trapasto, ampak sem takrat res rabila par trenutkov, da sem svoje domišljijske okvirje zamenjala z realno sliko. To so čisto zares pravi ljudje. Ljudje, ki imajo za sabo vsak svojo zgodbo. Zgodbo o tem, kaj jih je pripeljalo sem, pa tudi zgodbo življenja, tako in drugačno, z lepimi in manj lepimi izkušnjami. To je gospod Tone, ki igra klarinet in močno pogreša ženo. Gospa Ana, ki pozna ogromno ljudskih verovanj in za vsak dan ve, kateri svetnik goduje. Gospod Franc, ki ima doma zajce ter gospa Helena, ki je pred kratkim prvič postala babica in ji je COVID zamaknil začetek zdravljenja raka. Ljudje, ki vedo, da se borijo s precej

neznano boleznijo in se z domačimi slišijo samo po telefonu, razen če je z njimi tako hudo, da so enemu svojcu izjemoma dovoljeni obiski. To so ljudje v stiski.

Učila sem se sproti. Prijazne medicinske sestre in bratje so mi pokazali, kaj vse lahko delam in kako stvari opravim hitro in učinkovito. Delila sem obroke, pomagala pri hranjenju ljudem, ki sami niso zmogli, menjala plenice, čistila sobna stranišča, merila krvni tlak, saturacijo in temperaturo, preoblačila postelje, delila čaj, prinašala in odnašala stvari. Ko nisem več vedela kaj bi, sem klepetala. O tem in onem, s tistimi, ki so zmogli in si želeli. Povedala sem, da je danes zares lepo vreme in da sem na poti sem videla padalce letet s Kriške gore. Pohvalila sem sliko vnučka, ki je praznoval rojstni dan. Izmenjala sem mnenje o dogajanju v Ljubezni po domače. Poslušala sem zgodbe o tem, kako so včasih plesali, kdaj se sadi zelje in kako zelena so drevesa ob Krki. Precej sem pela. Včasih sem tolažila, bodrila in spodbujala. Velikokrat sem rekla, da ne vem, kako bo. Bilo je naporno in bilo je lepo.

Podajam se v okolje, kjer bom z obolelimi v neposrednem stiku in okužbi bom veliko bolj izpostavljena, kot če bi čepela doma na kavču.

Padec saturacije, to je nasičenost krvi s kisikom, ki jo merimo s ščipalko na prstu, ponazarja poslabšanje bolezni. Ob določeni vrednosti, ki je odvisna od starosti in pridruženih boleznih pacienta, je ta napoten v bolnišnico. Glede na starost, druge bolezni in splošno stanje ob sprejemu so bolniki razporejeni v dve skupini. V prvi skupini so tisti, ki bodo ob poslabšanju premešeni na oddelek intenzivne terapije, kjer se pacienti lahko intubira in mehansko predihava. To so večinoma mlajši ljudje, z malo pridruženimi boleznimi. V drugo skupino pa spadajo ljudje s številnimi kroničnimi boleznimi, ki trajajo že leta in je njihov organizem tako izčrpan, da bi premestitev na oddelek intenzivne terapije zanje pomenila le dodatno trpljenje in ne bi bila smiselna. Če je stanje ob sprejemu slabo, je bolnik lahko direktno usmerjen na intenzivni oddelek in ob izboljšanju premeščen na navadnega. Na navadnem oddelku, torej takem, kjer sem delala jaz, so ljudje priklopljeni na kisik, ampak dihamo sami. To pomeni, da imajo na obrazu masko, ki je s cevko povezana na napeljavo v steni. Pri večini si prizadeta pljuča

zaradi dovedenega kisika s časom opomorejo. Ko se stanje toliko izboljša, da človek diha sam, brez dodatnega kisika, lahko odide domov. In z večino je tako, ne pa z vsemi.

Trenutek, ki se me je najmočnejše dotaknil, je bila smrt gospe, s katero sem se zelo ujela. To je bilo zame prvič in izkušnjo si bom za vedno zapomnila. Dan pred tem sem se z gospo pogovarjala, njeno stanje je bilo slabo, a ni izgubila upanja.

Trenutek, ki se me je najmočnejše dotaknil, je bila smrt gospe, s katero sem se zelo ujela. To je bilo zame prvič in izkušnjo si bom za vedno zapomnila. Dan pred tem sem se z gospo pogovarjala, njeno stanje je bilo slabo, a ni izgubila upanja. Vdih za vdihom, brez pritoževanja, počasi, vztrajno. Pripovedovala mi je o svojem življenju, o predanosti delu, skrbi za družino. Bila je izobražena in spoštljiva, uporabljala je izbrane besede in tvorila kompleksne misli. Vprašala sem jo, če je študirala jezike, pa je odgovorila, da ne, da pa je veliko brala. Naslednji dan je bila še slabša in sestre so mi naročile, naj bom ob njej. In bila sem ob njej, ko se je poslovila. Držala sem jo za rame. Po tem dogodku sem rabila

čas, da sem predelala. V življenju se bom verjetno srečala še s kakšno tako situacijo in moja naloga je, da se od žalosti drugih ljudi naučim primerno distancirati. Da nesrečo, ki ni moja, pustim za seboj.

Tekom štirih tednov dela sem se naučila ogromno. Od strokovnih do praktičnih in konec koncev ideoloških spoznanj. Vsa mi bodo koristila, na različnih področjih. Ko je urnik na faksu spet zahteval več sedenja doma, sem z delom zaključila in koncentracijo usmerila v študij. Ostala sem zdrava in sem, tok tok, še vedno. Upam, da bo, ko se izkopljem iz izpitov, situacija toliko boljša, da pomoč študentov ne bo več potrebna. Če temu ne bo tako, se pa z veseljem vrnem.

Večina COVID zgodb se na srečo dobro konča. Večina ljudi ozdravi in se vrne domov. Kapacitete bolnišnic in zdravstvenega osebja pa žal niso neskončne. Zares hudo bi postalo, če bi oskrbo potrebovalo toliko ljudi, da bi zmanjkalo prostora. Če bi intubacijo potrebovala dva, prostor pa bi bil le za enega. Zaenkrat je pri nas na srečo tako, da kdor oskrbo potrebuje, jo tudi dobi. Zato je pomembno, da se držimo ukrepov, pa čeprav nekateri morda niso najbolj smiselni. Čim manj se družimo, nosimo maske, umivajmo roke. Podpirajmo drug drugega, nikomur ni enostavno. Vsi smo samo ljudje, bitja odnosov in trenutno precej utrujeni državljani. Ampak, hej, vsega tega bo enkrat konec, ne bomo za vedno živeli tako. Ko bo bolje, se bomo spet več družili, žurali, hodili po svetu. In bolje BO! Do takrat pa še malo potrpiamo.

Luksuzne znamke in njihova prihodnost

Zgodovina prestiža sega že v sam začetek človeštva oziroma natančneje obstaja, odkar se je prvič pojavila hierarhična organizacija v družbi. Nekateri trdijo, da je koncept luksuza tako globoko zakoreninjen v človeško naravo, da nima ne začetka ne konca, a kar ga dela najbolj živega je njegova spremenljivost – kar je luksuz danes, ni luksuz, ki ga bomo poznali jutri. Kako fluiden je koncept prestiža in kako dramatično se spreminja skozi čas in prostor dokazuje tudi dejstvo, da je bil v preteklosti asociiran s šampanjcem, kaviarjem, športnimi avtomobili in oblekami priznanih modnih oblikovalcev, zdaj pa je vedno bolj za-brisan in težko določljiv.

Ko sem se malo bolj poglobila v fenomen luksuza sem spoznala, da pravzaprav ne gre za "koncept", ampak bolj za realnost, ki jo utelešajo izbrane blagovne znamke in njihove veličastne ponudbe. Osnovne definicije prestiža in njegovega jedrnega bista so zaradi mnogih razlogov še do tega trenutka preveč nedorečene in spreminjajoče se, a kljub temu je izkustvena ponudba teh znamk zelo dobro jasna nam, potrošnikom. Kar pa je pravzaprav najpomembnejše! Uspeh sodobnih luksuznih znamk je namreč najbolj odvisen od nas, potrošnikov, in tega kako si to znamko interpretiramo (torej kakšen je njen imidž v naših glavah). Kupec luksuzne znamke pa ni zgolj "običajni potrošnik", ampak ima veliko večjo moč. Višje cene izdelkov in razvoj celotne luksuzne industrije v smeri ponudbe "unikatnih izkušenj po meri" ga delajo v močnega, odločilnega in enakovrednega deležnika v odnosu z znamko.

Zadnja leta trg prestižnih izdelkov neustavljivo raste in mnoge bolj ali manj prepoznavne znamke te industrije beležijo astronomno visoke prihodke. Za občutek bom dala primer mednarodne korporacije LVMH, ki združuje kar nekaj podjetij, med drugim tudi modno hišo Louis Vuitton. V letu 2019 naj bi korporacija imela 60.000 milijonov ameriških \$ prihodka, kar je (za primerjavo) približno polovica prihodka celotne Slovenije, če ne še več. Tukaj seveda navajam podatke pred pričetkom pandemije COVID-19, ko so statistični podatki še kazali svetlo prihodnost trgu prestižnih izdelkov. Lahko rečem, da je zgodba o sodobni luksuzni industriji, tako kot pri mnogih drugih, zgodba dveh resničnosti: pred začetkom širjenja virusa in po njem. Podatkov za preteklo leto 2020 še nisem zasledila, a na podlagi finančnih analiz in delnega pregleda znamk na trgu se pričakuje padec profita teh podjetij za 30 % kot posledica zapiranja trgovin v prvi polovici leta. Podjetje Altagamma Consensus prav tako (pričakovano) napoveduje padec prodaje, vrednosti delnic ter povečan "faktoring" v obliki popustov. Gospodarske posledice pandemije bodo seveda na trgu pustile posledice, a človeška želja po razvijanju, občutku ekskluzivnosti, prefinjenosti in statusnih simbolih ne bo izginila ne čez 10, niti čez 100 let. Zato si upam trditi, da si bo trg zelo kmalu po koncu krize v polni meri opomogel. Nakupi artiklov priz-

nanih luksuznih znamk nam dajejo občutek pripadnosti in pri mnogih ljudeh zelo pozitivno vplivajo na samozavest, splošno počutje. Pravzaprav so takšni nakupi znak osebnega uspeha. Tempo življenja je hiter, službe so zahtevne, časa za užitek pa ponavadi zmanjka, zato je nakup 500€ vrednega šala, ki je le en klik stran, idealna samonagraditev.

Njihova moč se skriva v tem, da veliko več ljudi sanja o njih, kot pa jih kupuje in ravno te sanje krepijo celoten trg. Vsi si jo morajo želeli, le redki si jo lahko resnično privoščijo.

Zakaj je pravzaprav luksuzna industrija tako uspešna? Podobe luksuznih blagovnih znamk v mislih potrošnikov, ki vključujejo asociacije o visokih cenah, kakovosti, estetiki, redkosti, izjemnosti itd, ne nastanejo le v mislih potrošnikov, ampak se v veliki večini nahajajo tudi v glavah posredno targetiranih ciljnih skupin. Za večino od nas je svet luksuznih izdelkov in storitev nepredstavljivo oddaljen od našega vsakodnevnega življenja, a vendar znamke vsako leto porabijo milijone, da bi nas prepričale nasprotno. Moč znamke je pogojena s tem kolikšen vpliv ima na porabnike in na trg, zato o moči luksuznih znamk ni dvoma. Njihova moč se skriva v tem, da veliko več ljudi sanja o njih, kot pa jih kupuje in ravno te sanje krepijo celoten trg. Vsi si jo morajo želeli, le redki si jo lahko resnično privoščijo. Raziskovalci iz Univerze Yale so ugotovili, da se "lov" na pristanost razvije že v zgodnjem otroštvu. V študiji so poskusili prepričati otroke, da je stroj za kloniranje izdelal njihovo najljubšo igračo in večina otrok ni hotela sprejeti dvojnika za enakega originalu, zaradi sentimentalne vrednosti prave igračke. Ravno ta občutek ob imetju avtentičnega luksuznega blaga, je delni razlog zakaj je za nekatere ljudi nakup cenejšega ponaredka salonarjev oblikovalca Christiana Louboutina enako kot, če ne bi kupili ničesar. Zaželenost prestiža tako prihaja že iz same človeške psihologije in iz nje izhaja največji izziv za podjetja te indus-

trije: kako kot znamka rasti in hkrati ohraniti zaželenost med potrošniki (How to grow yet remain desirable)? Samo v opomin, nahajamo se na trgu, ki temelji na redkosti produktov. Produkt in selektivna distribucija prinašata občutek, da si potrošnik lasti nekaj zares redkega. Kar pa je redko, ne more biti množično. Kadar se znamko preveč na široko ponuja oziroma prodaja, se zmanjšata njena atraktivnost in status znamke. Po drugi strani pa zgodba o svilenih nogavicah kraljice Elizabete trdi ravno nasprotno. Rdeča nit zgodbe je, da ni smisel kapitalističnega sistema, da proizvaja "svilene nogavice za kraljico", ampak, da bi prišlo do masovne proizvodnje in da bi si svilene nogavice lahko privoščile tudi delavke v tej proizvodnji.

Luksuzna industrija je torej doživela evolucijo. Dejstvo, da je v sodobnem svetu prestiž demokratiziran in dosegljiv skoraj vsem, pomeni tudi, da elitizem ni več resničnost ampak le imidž. V letu 2015 je prodaja avtomobilov znamke Porsche dosegla 225,121. Vodilna luksuzna znamka švicarske urarske industrije, Rolex, naj bi na leto prodala milijon ur (točni podatki niso dostopni, ker je Rolex družinsko podjetje). To vsekakor ni več redkost. Povprečna cena ure luksuzne znamke je 167 - krat višja od cene običajne ure. To pa ne pomeni, da je tudi njena kvaliteta 167 - krat višja. Ročno narejene ure (na primer znamke Patek Philippe - v večini primerov imajo mehanski mehanizem) pravzaprav ne morejo biti tako natančne kot ure množične produkcije s kvarčnim mehanizmom, zato večkrat zamujajo. Očala znamke Baccarat Cristal so veliko bolj krhka od običajnih očal. Avtomobili znamke Ferrari so veliko bolj nepredvidljivi kot avtomobili znamke Toyota ali Ford. Ker kvaliteta luksuznih izdelkov v mnogih

primerih ni upravičeno boljša, morajo znamke nadomestiti "vrzel" z neopredmetenimi atributi kot so zapuščina znamke, tradicija, zgodovina, država izvora in simbolični vstop v "VIP zaprto skupino", ki si te artikle lahko privoščijo.

Čeprav mnogi kupci iracionalno izbirajo prestižne artikle predvsem zaradi statusnega simbola, ki ga ti artikli prinašajo, bo morda rastoči in vedno bolj izobražen srednji razred, ki s svojimi financami ravna veliko bolj preudarno, kolektivno bolj razumno izbral artikle predvsem na podlagi kakovosti, kar bi razvrednotilo izdelke kot so ura znamke Rolex, ter se odrazilo v nižji prodaji tovrstnih produktov. Kot sem že omenila sem po kratkem pregledu trendov in literature opazila, da se trg luksuznih izdelkov premika v smeri izkustvenega luksuza "po meri", vedno večje vloge spleta in pa tudi ekonomije "deljenja". Slednja je prisotna že nekaj let in gre za storitve kot so Airbnb, Carsharing in Rent the Runway, ki ponuja svojim naročnikom premium modne storitve, natančneje izposajo prestižnih modnih oblačil. Tako mlajše generacije potrošnikov že zdaj vedno bolj pojmujejo luksuzne dobrine kotčasne, kot nekaj kar uporabljamo le določen čas v določenem kontekstu.

Za konec naj dodam še nekaj za vse tiste vedoželjneže, ki vam tema o luksuzu vzbuja nekoliko nadpovprečno zanimanje: toplo priporočam branje knjige Svet luksuza britanskega avtorja Marka Tungate, ki še danes živi v Parizu, v srcu sveta prestiža kot ga poimenuje sam. V knjigi avtor domiselno in celostno predstavi zakulisje sveta luksuza, ter zaključuje "Kupci pridejo in grejo, gospodarski kazalniki rastejo in padajo - luksuz pa ostaja."

Projekt vesolje: Letni delovni načrt 2021

Kljub splošnemu zaprtju gospodarstva v preteklem letu raziskovanje vesolja lani ni počivalo, mirovanje na področju odkrivanja vesolja pa ni na sporedu niti letos. Pravzaprav imamo lahko v zadnjih letih občutek, da se po več letih zatišja, vesoljska tekma znova začne. Poleg klasične delitve na vzhodni in zahodni blok so v zadnjih 20 letih v igro prišli novi igralci, Evropska vesoljska agencija (ESA), predvsem pa tudi Kitajska in Indija in podobni. Prav tako se znova pojavljajo težnje po ponovni osvojitvi Lune. Sledi kratek pogled najpomembnejših vesoljskih misij, načrtovanih za letošnje koledarsko leto.

Če se je še pred nekaj leti zdelo, da bo Elon Musk prekinil tradicijo nacionalnih vesoljskih programov in potovanja v vesolje povsem privatiziral, se sedaj kaže, da temu vseeno ne bo tako. V ozadju so verjetno precejšnji finančni vložki, ki jih zasebniki vsaj zaenkrat še nimajo. Vesoljske misije so namreč ene najdražjih stvari na svetu. Mednarodna vesoljska postaja (ISS) je naprimer trenutno najdražji projekt v zgodovini človeštva, do sedaj je stala že več kot 130 milijard evrov. To je približno toliko, kot znaša premoženje najbogatejšega Zemljana Jeffa Bezosa, ustanovitelja Amazona. Mednarodna vesoljska postaja je bila izstreljena pred 23 leti, najprej sta jo sestavljala le 2 Ruska modula Zvezda in Zarja.

Mednarodna vesoljska postaja (ISS) je naprimer trenutno najdražji projekt v zgodovini človeštva, do sedaj je stala že več kot 130 milijard evrov.

Na mednarodni vesoljski postaji je trenutno 7-članska 64. posadka, ki pa bo letos doživela 3 menjave. Predvidoma aprila letos bodo postajo zapustili Sergey Ryzhikov, Sergey, Kud-Sverchkov in Kathleen Rubins, marca pa Michael Hopkins, Victor Glover, Soichi Noguchi in Shannon Walker. Marca jih bodo zamenjali Shane Kimbrough in K. Megan McArthur iz ZDA, japonec Akihiko Hoshide in francoz Thomas Pesquet, ki bodo bivanje na ISS potem nadaljevali pot značeka 65. posadke. Aprila se jim bo pridružila še Ruska posadka, omeniti pa velja še naslednjo menjavo predvidoma proti koncu leta, ko bodo na ISS prišli astronauti Raja Chari in Thomas Marshburn iz USA in nemec Matthias Maurer, ki bo tako postal prvi ESIN astronaut, ki bo na ISS prišel s SpaceX-ovim Crew Dragonom. To je zaenkrat tudi edini načrtovan polet Crew Dragona s človeško posadko letos.

V povezavi z Mednarodno vesoljsko postajo velja omeniti še transport nove robotske roke, ki je načrtovan maja. Enajst metrov dolga robotska roka, zgrajena na Nizozemskem, se bo pridružila dosedanjim 2 robotskim rokam, ki astronautom pomagajo pri vzdrževanju vesoljske postaje. Robotske roke

omogočajo premikanje modulov, rezervnih delov in tudi astronautov. Nova roka bo stacionirana na ruskem delu postaje, njena posebnost pa bo zračna zapora, ki bo omogočala, da roka direkto prestavlja predmete v in iz postaje.

Najpomembnejši dogodek s področja raziskav vesolja pa bo letos verjetno težko pričakovana izstrelitev vesoljskega teleskopa James Webb. Teleskop James Webb velja za nekakšnega naslednika Hubblovega vesoljskega teleskopa. Hubble je v orbiti od leta 1990, vendar je bil izdelan za napako in je uspešno deloval šele od leta 1993, ko so ga astronauti popravili. Teleskop s premerom 2,4 metra je bil opremljen tako s spektrografom, kot z 48 filtri za različne barve svetlobe. Njegova bistvena prednost je bila velika ločljivost saj ga za razliko od teleskopov stacioniranih na površju ni motilo ozračje.

Teleskop James Webb je imenovan po Jamesu E. Webbu, tajniku NASE v času misij Mercury in Gemini in tudi tragedije Apolla 1. Apollo 1 je bila prva misija programa Apollo, ki pa sploh ni dočkala izstrelitve, saj so vsi 3 astronauti Grissom, White in Chaffee umrli v požaru med treningom za izstrelitev. Na Webba pa je padlo tudi težko breme preiskave nesreče.

Teleskop James Webb je načrtovan že od leta 1996 kot Hubblon naslednik, pri njem pa sodelujejo NASA, ESA in Kanadska vesoljska agencija. Nadaljeval bo Hubblovo poslanstvo, predvsem pa ga bo nadgradil z opazovanji v infrardečem spektru. Infrardeče svetlobe namreč ne moremo opazovati s površja Zemlje, saj jo ozračje v celoti absorbira. James Webb bo deloval pri bistveno daljših valovnih dolžinah, na meji med infrardečo svetlobo in mikrovalovi. S tem bo omogočal meritve rdečega premika tudi za šibkejšje in bolj oddaljene objekte kot Hubble. Rdeči premik, ki ga je odkril prav Edwin Hubble nam omogoča, da določimo hitrost, s kaktero se širi vesolje.

Teleskop s premerom 6,5 metra bo sestavljen iz 18 manjših zrcal. Izdelal ga je orožarski gigant Northrop Grumman. Gre za projekt z verjetno zelo dolгим razvojem, leta 2007 je bil teleskop skoraj v celoti redizajniran. Končan pa je bil konec leta 2016 in je od takrat v fazi obširnega testiranja. Do sedaj je stal več kot 500 milijonov dolarjev.

Ker bo teleskop deloval v infrardečem območju bo zelo občutljiv na visoke temperature, zato bo precej dobro hlajen na -220°C. Prav od tod pa prihaja njegova najbolj opazna značilnost, tj. 20 metrov velik zložljiv senčnik, ki bo teleskop ščitil pred vsemi motnjami, ki bi jih povzročala sončna svetloba.

Med poletom bo kapsula Orion utirila tudi nekaj nanosatelitov, namen misije pa je predvsem testiranje tehnologije.

Teleskop bo utrjen v ti. Lagrangeovi točki L2, ki se nahaja na premici Sonce-Zemlja za Zemljo v njeni senci. Tja bo izstreljen z raketo Ariane 5 iz Francoske Gvajane, datum izstrelitve pa je bil že nekajkrat prestavljen.

Kot že omenjeno, cilj vesoljskih raziskav ponovno postaja Luna. Proti njej bo letos izstreljena NASINA sonda Artemis 1. Gre za modul Orion, ki ga izdeluje Lockheed Martin in je namenjen poletom s človeško posadko, sedaj pa bo prvič izstreljen s pomočjo rakete Space Launch System (SLS).

Misija Artemis 1 bo trajala 20 dni, plovilo bo najprej krožilo okoli Zemlje, izvedlo trans-lunarni manever s katerim bo hkrati zapustilo orbito okoli Zemlje, pripotovalo do Lune in se takoj tudi vtirilo v orbito, nato pa se bo vrnilo nazaj in pristalo v Tihem oceanu. Načrti glede trajanja kroženja okoli Lune se zaenkrat še spreminjajo. Med poletom bo kapsula Orion utirila tudi nekaj nanosatelitov, namen misije pa je predvsem testiranje tehnologije.

Predvsem bo let izkoriščen za testiranje jopičev za zaščito pred kozmičnim sevanjem, in proučevanju vplivov potovanja na Luno na žensko telo, o čemer do sedaj še ni nobenih podatkov. Testi bodo potekali s pomočjo 2 lutk v naravni velikosti. Misija poteka pod okriljem NASE, pri njej pa s svojim

servisnim modulom, ki se ne bo vrnil na Zemljo, sodeluje tudi ESA.

Kot že rečeno se v vesoljsko tekmo 2.0 vključuje tudi Azija. Kitajci so decembra na Zemljo uspešno prinesli vzorce kamnin z Lune v okviru misije Chang'e 5. Kitajsko nekoliko zavira zavračanje sodelovanja s tujimi vesoljskimi agencijami, ki se v zadnjem času vedno bolj povezujejo pri izvedbi svojih projektov, kar je bilo v času hladne vojne praktično nepredstavljivo.

Če Kitajska cilja na Luno, je letos cilj Indije Mars. Marca namravajo izstreliti sončno Chandrayaan-3 ki bo nasledila svoja 2 predhodnika, od katerih se je pri 2. pokvaril pristajalni del. Chandrayaan-3 bo tako sestavljen le iz pristajalnega modula in Roverja, saj orbiter iz okvarjene misije Chandrayaan-3 še vedno zadovoljivo deluje in iskanje podzemnih nahajališč vode.

Na Mars se osredotočajo tudi Združeni Arabski emirati s sončno Al Amal (Upanje), ki bo prav medplanetarna misija katerekoli arabske države. Kitajci se bodo udeležili tudi raziskav Marsa s svojo sončno Tianwen-1, ki bo najprej nekaj mesecev krožila okoli rdečega planeta, nato pa bo na njegovem površju pristal manjši rover. Namen misije je kartiranje Marsovega površja in iskanje podzemnih nahajališč vode.

Čeprav se zdi, da se je v preteklem letu svet ustavil in so časi še naprej negotovi, na področju vesoljskih raziskav temu ni tako, predvsem ker se že tako in tako odvijajo precej počasi in zahtevajo več, tudi nekaj 10 let priprav in načrtovanja. Prav tako pa vesoljska potovanja postajajo tudi gospodarsko vse bolj pomembno področje, saj prihajamo v obdobje, ko bomo morali zamenjati precejšen del svojih satelitov in se soočiti s problemom vesoljskih smeti, ki bodo ogrožale vesoljska potovanja in izstrelitve novih satelitov. Naj zato zaključim z vabilom k spremljanju spletne strani ESE, saj se nam letos obeta nov razpis za rekrutiranje novih astronautov.

Meje mojega jezika so meje mojega sveta*

Materinščina je jezik, ki se ga v zgodnjem otroštvu od svojih staršev ali skrbnikov naučimo kot prvega. V njem se izražamo najbolje, v njem čutimo, razmišljamo in sanjamo. Je naša povezava s svetom, in tudi če se v svojem življenju naučimo še veliko jezikov, bo naš materni jezik vedno nekaj posebnega. Seveda imamo lahko več maternih jezikov, na primer, če imata naša starša različne materne jezike. A tudi v tem primeru je pomembno, da ohranjamo oba, saj je jezik ključ do naše duše.

Materni jezik je pomemben za komunikacijo, narodno identiteto, socialne stike, izobrazbo, razvoj in za ohranjanje kulturne dediščine. Da bi javnost o tem ozavestila, je UNESCO leta 1999 razglasil 21. februar za svetovni dan materinščine. Ta datum so izbrali v spomin protestom pakistanskih študentov 21. 2. 1952, ki so protestirali proti prepovedi vseh drugih maternih jezikov v Pakistanu razen Urdujščine. Policija je shod ustavila in ubila več ljudi. Ta svetovni dan tako že dvajset let promovira pomembnost jezikovne in kulturne raznolikosti, ter spodbuja večjezičnost.

Jezikovna raznolikost je izjemno pomembna za ohranjanje in razvijanje otipljive in neotipljive dediščine. Ko se jezik izgubi, se izgubijo tudi spomini, unikatni miselni procesi, tradicije, in priložnosti, ki so neprecenljivi za ustvarjanje boljše prihodnosti. Po podatkih UNESCO je vsaj 34 odstotkov od 6000 svetovnih jezikov ogroženih. Samo nekaj 100 jezikov se uporablja v šolstvu in v javni sferi, in manj kot 100 se jih uporablja v digitalnem svetu. Vsaka dva tedna umre

en svetovni jezik, kar v pozabo potegne tudi vso kulturno in intelektualno dediščino ljudi, ki so ta jezik govorili. Po svetu 40 odstotkov ljudi nima dostopa do izobrazbe v jeziku, ki ga govorijo ali razumejo. A spremembe se dogajajo, saj se vedno več ljudi zaveda pomena izobrazbe v maternem jeziku in ohranjanja jezikovne dediščine. Na primer, na Irskem in Škotskem se vedno več staršev odloča za dvojezične šole, kjer se otroci učijo irske oziroma škotske galščine poleg bolj razširjene angleščine.

Slovenščina ne spada med ogrožene jezike, saj je materni jezik približno 2,4 milijona ljudi, in je uradni in državni jezik v samostojni državi. Na območju Slovenije so prisotni tudi drugi materni jeziki. Slovenščina prevladuje z 88 odstotki, 8 odstotkom prebivalcev Slovenije je materinščina kateri od jezikov nekdanje Jugoslavije, 0,6 odstotka prebivalcem je materinščina jezik naših narodnih manjšin (madžarščina in italijanščina), nekaj ljudi pa kot materni jezik govori romščino in nemščino.

Med četrtkom in petkom, ko svet še spi

Ljubim te osem dni na teden.

Tistega osmega spraskam

kot s kovancem srečko

odrgnjene spomine,

ki sva jih ustvarila

in jih ne potrebujeva,

ko se oba utrujena vlečeva

po zarjavelih požarnih stopnicah,

na balkonu, ki mu praviva dom.

Tam ne potrebujeva odrgnjenih spominov –

dovolj so premočene fotografije

in uvele cvetlice, ki si jih nabral nekaj ur prej

in jih zdaj zvlečeš izpod plašča,

pod katerim sva se skrila pred svetom

na osmi dan tedna.

Ta je samo najin.

Hana Bujanović Kokot

Kljub spodbudnim statistikam pa raziskave kažejo, da slovenščina ni tako trdno zasidrana kot bi si mislili. Vse bi bilo v redu, če bi vseh 88 odstotkov Slovencev, ki jim je slovenščina materinščina, obvladali jezik dovolj dobro, da bi znanje zadovoljivo predali na naslednje generacije. Na raziskavi bralne pismenosti odraslih med 16. in 65. letom med letoma 2013 in 2016, 25,8 odstotkov anketirancev ni doseglo prve ravni pismenosti, kar pomeni da je po statistični posplošitvi na celotno populacijo, četrtina Slovencev funkcionalno nepismenih. Čeprav drži, da je slovenščina med zapletenejšimi jeziki, pa to ne opravičuje naše šibke pismenosti. Razlogov zanjo je lahko veliko, na primer globalizacija, ki prinaša druge jezike v naše življenjsko okolje, in pomanjkanje ohranjanja znanja, ki ga v mladosti pridobi-

bimo v učnih ustanovah in od staršev. Če ste pri sebi opazili, da vam je po zaključku šolanja ali med študijem izražanje v slovenščini začelo šepati, vas pozivam, da nekaj naredite na tem področju. Lepo ste vabljeni, se pridružite novinarski ekipi Zapika! Sama sem med študijem v tujini pogrešala pisanje v slovenščini in opazila, da potrebujem nekaj vaje, in sem se zato pridružila tej super študentski reviji.

Materinščino je lepo negovati, da jo bomo v vsej njeni lepoti in uporabnosti lahko predali naslednjim generacijam. Mama je ena sama, in prav tako imamo (v večini primerov) en sam materni jezik, brez katerega nismo mi – mi.

*Slavni izrek avstrijskega filozofa Ludwiga Wittgensteina

Ajda Krišelj

Ponovno o škodljivosti kajenja

31. januarja pri nas obeležujemo dan brez cigarete, s katerim želimo posebej opozoriti na škodljivost, ki jo zdravju povzroča tobak. Hkrati pa smo v začetku leta, ki ga marsikdo izrabi za izpolnitev novoletnih zaobljub, zato je poziv k opustitvi kajenja, oziroma uživanja tobaka, več kot na mestu. Na škodljivost kajenja se sicer spomnimo tudi 31. maja, ko pod okriljem WHO obeležujemo Svetovni dan brez tobaka.

Če so bile še pred časom glavni problem cigarete, je v zadnjem času pridobilo na pomenu tudi žvečenje tobaka (fug oziroma snusa) in uporaba različnih vrst električnih cigaret, ki pa kljub vsemu niso »brez greha«. Danes poznamo 2 vrsti tobaka, navadnega, ki raste le v sutrobskem podnebjju in kmečkega, ki je bolj razširjen a ima manjši pridelek. Tobak sicer sodi v družino razhunikovk, tako kot paradižnik in krompir.

Zgodovina uporabe tobaka sega v srednji vek, vendar je do splošnega razmaha kajenja prišlo šele konec 17. stoletja ko so namesto uporabe pip tobak začeli zavijati v tobačne liste, po letu 1830 pa v industrijsko izdelane cigarete, kjer je bil tobak zavit v tanek papir. Tkrat se je uporaba tobaka ne-nadoma sunkovito razširila in postala posebej popularna po Krimski vojni leta 1853, ko so cigarete postale del vojaških obrokov in so tako do konca 2. svetovne vojne osvojile svet.

Prve kampanje proti kajenju so se pojavljale že okoli leta 1880, vendar so bile podobno kot kampanje za prohibicijo alkohola osnovane bolj na verskih in moralnih prepričanjih, kot na resnih raziskavah. Prve resne ugotovitve o škodljivosti kajenja so se pojavile šele po letu 1950, vendar jih je tobačna industrija približno 20 let uspešno prekrivala. Prve prepovedi oglaševanja in obvezno označevanje opozoril na škatljici je leta 1969 uvedla Islandija, kasneje pa so ji sledile še ostale države.

Škodljive učinke kajenja v splošnem lahko razdelimo na škodljive vplive nikotina in škodljive vplive dimnih plinov, ki nastanejo pri gorenju. Nikotin ima lahko stimulativen učinek, a po začetni stimulaciji sproži tudi sedacijo. Hkrati pa uživanje nikotina sprošča endomorfine, živčne prenašalce, ki povzročajo občutek ugodja in tako lahko hitro privede v zasvojenost, s podobnim mehanizmom kot na primer afe-tamini.

Nikotin je za odraslega človeka lahko usoden pri dozi 50 mg čistega nikotina na enkrat, njegova razpolovna doba v orgnizmu pa je približno 2 uri. Pri kajenju 1 cigarete se ga tipično absorbira okoli 1 do 2 mg, tako da pri kajenju do pre-doziranja z nikotinom ne more priti, lahko pa naj bi do tega prišlo prišlo pri prekomerni uporabi nikotinskih obližev.

Nikotin v možgane pride zelo hitro po kajenju in povzroči občutek sproščenosti in koncentracije, zmanjšuje občutek bolečine in strahu, nekateri viri pa poročajo tudi, da izboljšuje koncentracijo in spomin.

Nikotin sam po sebi kljub toksičnosti ni karcinogen (rakot-voren) oz. ni prepoznan kot karcinogena substanca s strani IARC (Mednarodne agencije za raziskovanje raka), kar pa ne velja za cigaretni dim in fuge (snus) za žvečenje tobaka. Tobačni dim je močno toksična mešanica, ki poleg nikotina vsebuje med drugim tudi ogljikov dioksid, ogljikov monoksid, saje, različne organske spojine in podobno.

Predvsem je s kajenjem povezano tveganje za nastanek pljučnega raka. Po nekaterih podatkih naj bi bilo med bol-niki s pljučnim rakom kar 90% kadilcev. Bistvena težava pri raki na pljučih je, da ne povzročajo bolečin in jih tipično odkrijemo šele zelo pozno, ko so možnosti zdravljenja ma-jhne. Prav tako pa je velika pojavnost raka požiralnika po nekaterih podatkih povezana z žvečenjem tobaka.

V Sloveniji naj bi kadilo približno 6 % ljudi, kljub vsemu pa naj bi se stanje, vsaj med mladimi, izboljševalo. Dan brez cig-arete tako kadilcem ponuja dobro priložnost za odločitev in opustitev razvade. Tuje raziskave kažejo, da več kot polovica tistih, ki opustijo kajenje to storijo sami. V Sloveniji je sicer na voljo precej delavnic in skupin za pomoč pri odvajanju kajenja, vendar je zaradi trenutnih razmer povezanih s koro-navirusom ponudba trenutno močno okrnjena.

NI PIFLANJA? NI PANIKE!

Po izteku statusa
študenta ali
dopolnjenem 26. letu
skleni dopolnilno
zdravstveno zavarovanje
in prejmi:

- darilni bon Extreme Vital
v vrednosti 35 EUR¹,
- majico²,
- nogavice Crazy Socks^{1,3},
- dobroimetje 20 EUR².

**PRVA
IZBIRA
MLADIH**

• Kontakt za ureditev zavarovanja 041 810 975.

080 20 60
vzajemna.si/nipanike

¹Do darila so upravičene osebe, ki so/bodo v letu 2020 dopolnile 27 let ali manj.

²Ob vključitvi v lojalnostni program Varuh zdravja.

³Ob sklenitvi kateregakoli dodatnega zavarovanja (razen dopolnilnega in Tujine).

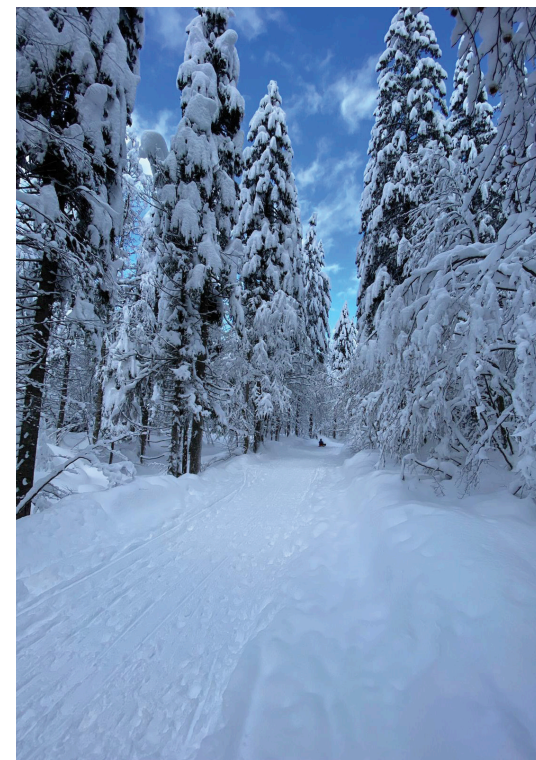
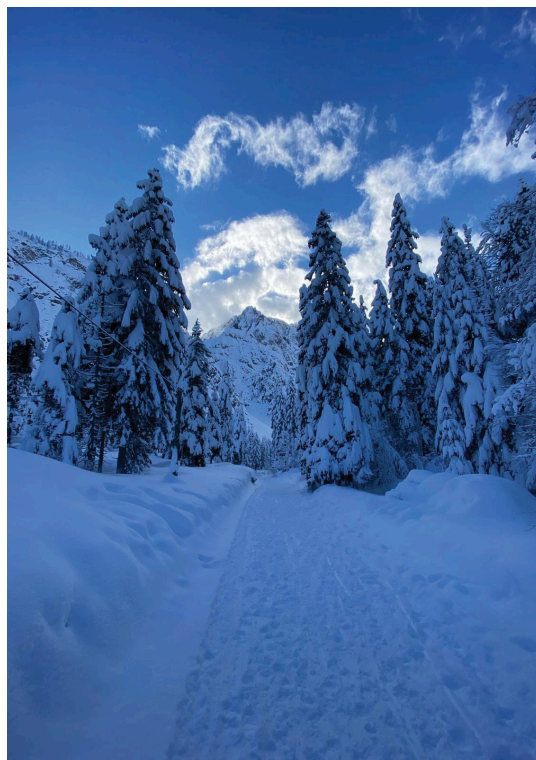
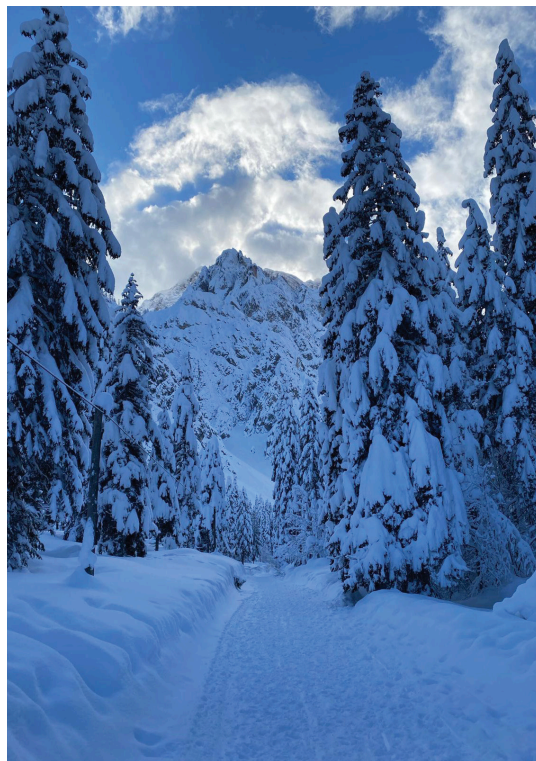

**VARUH
ZDRAVJA**
VZAJEMNA

Zima zima bela

Že kar nekaj let ni s koledarsko zimo prišel tudi sneg. Najsibo še tako pestro leto s pretresljivimi dogodki in strogimi ukrepi, ki so nemalokoga spravili v slabo voljo, so nas na več deset centimetrov zapadle snežinke prav lepo razveselile. Da pa pravljične idile ne bomo pozabili, četudi ponekod bela preproga počasi izginja, smo nekaj prizorov zamrznili v slike.

📷 Rok Taneski

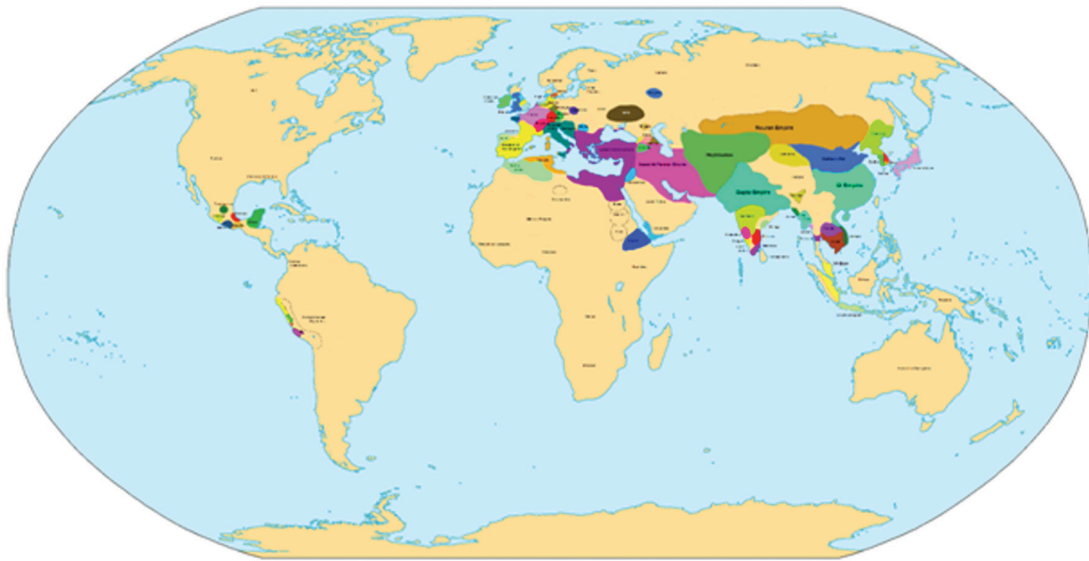

Najslabše leto ever

Srečno 2021 – naj bo to leto boljše! Verjetno ste tudi sami dobili nemalo takih in podobnih voščil za novo leto. Pa je bilo 2020 res tako slabo? O tem presodite sami. Za lažjo odločitev pa vam bom v naslednjih vrsticah predstavila leto, ki so ga zgodovinarji iz harvardske univerze nekaj let nazaj izbrali za začetek najslabšega obdobja v zgodovini človeštva.

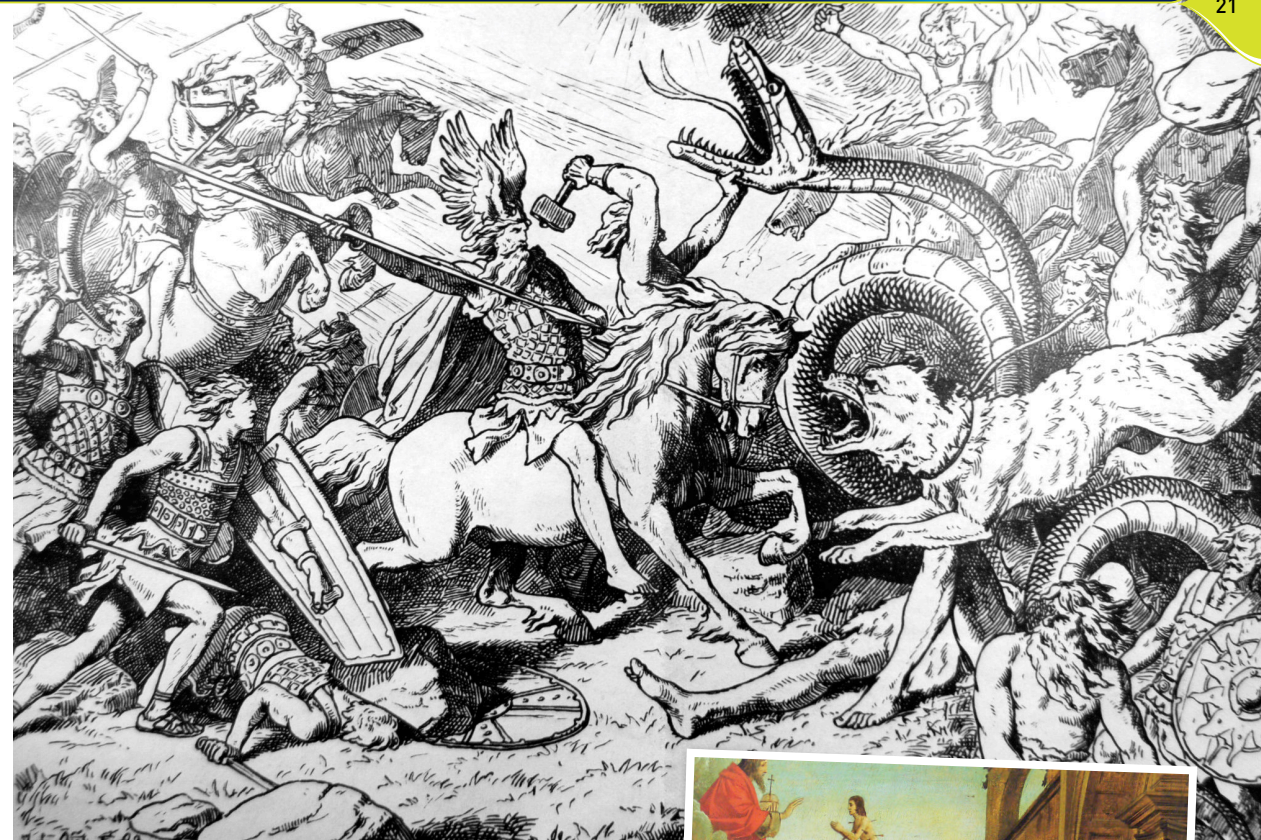
Piše se leto 536 n.št., zgodnji srednji vek. Vzhodnorimsko ali bizantinsko cesarstvo še obstaja, na zahodu Evrope pa so vzpostavljena večja in manjša kraljestva in plemenske skupnosti. Azija je razdeljena na več obsežnih imperijev. Afrika prav tako. Za Ameriko moderni svet še ne ve, prav tako ne za Avstralijo.

Kmalu po začetku tega prestopnega leta, v katerega so po julijanskem koledarju stopili v četrtek, skrivnostna megla zavije Evropo, Malo Azijo in večji del Azije v večni mrak. Bizantinski zgodovinar Procopius razmere opiše takole: » ... v tem letu se nam je prikazalo grozno preroško znamenje. Kajti sonce je kot luna oddajalo svojo svetlobo brez moči... in zdelo se je nadvse podobno sončevemu mrku, saj so se njegovi žarki razsipali brez jasnine.« Šibko sonce in nenehna poltema so pripomogli k padcu temperatur za 1,5 do 2,5 °C, poleti je sneg padal na Kitajskem in pridelki niso uspeli dozoreti. V Irskih kronikah lahko beremo o »pomanjkanju kruha med letoma 536 in 539«. Stanje polteme je trajalo dobrih 18 mesecev. Lačno in prezebalo prebivalstvo je potem leta 541 udarila še epidemija kuge, ki naj bi izvirala iz rimskega pristanišča Pelusium v Egiptu. Tako imenovana bubonska ali Justinijanova kuga je v naslednjih letih zdesetkala prebivalstvo vzhodnorimskega cesarstva in dokončno zapečatila njegov propad.

Slika 1: Zemljevid sveta v 6. stol. n. št.

Kaj je bil torej vzrok grozne megle, ki je povzročila resnično temno obdobje v človeški zgodovini? Znanstveniki, ki so raziskovali ta dogodek so si enotni, da naj bi šlo za izbruh vulkana in posledično nakopičenja ogromnih količin saj in prahu v zraku, ne morejo pa se poenotiti o lokaciji samega vulkana – nekateri menijo, da gre za vulkan na območju Severne Amerike, drugi, da je mrak posledica izbruha vulkana na Islandiji. Ne glede na to, kateri vulkan je povzročil bolj usodno stanje, so morale biti vremenske razmere ravno pravšnje, da se je plašč teme za leto in pol spustil nad celotno Evropo in Azijo. Poleg izbruha leta 536, sta sledila še dva večja v letih 540 in 547. Skupaj so povzročili tako imenovano obdobje poznoantične male ledene dobe, ki je celotno severno hemisfero v svojem prijemu držala vse do okoli leta 660.

Slika 2: Josse Lieferinxe (1497-1499), Sv. Sebastijan moli za žrtve kuge.

Posledice tega časa so seveda odmevale še dolgo v zgodnji srednji vek. Omenila sem že epidemijo bubonske kuge. Prav tako je ta nenadna ohladitev posredno pripomogla tudi k širjenju islamske vere, saj je ohladitev omogočila večji in boljši pridelek na arabskem polotoku in posledično povečanje arabskega prebivalstva. Osvajanje ozemlja Male Azije jim je bilo olajšano tudi zaradi počasnega propada Bizantinskega cesarstva. Poleg tega je to tudi konec obdobja velikih migracij Slovanov in Lombardov na območje današnjega balkanskega in italijanskega polotoka, ter osvajalnih pohodov Hunov in Vandalov po celotni južni in zahodni Evropi. Iz tega obdobja so zanimive najdbe nakopičenih zakladov na skandinavskem polotoku, ki so jih nordijska plemena zakopala v dar njihovim bogovom za povrnitev blagostanja in konec uničujoče teme. Ideje za mitološke dogodke kot sta na primer Fimbulvetr – »vélíka zima« in pa Ragnarök – »konec sveta« naj bi po nekaterih teorijah izvirale prav iz spomina na to obdobje.

Tako. Mogoče se bomo čez leta in leta obrnili nazaj na 2020 in ugotovili, da je bilo tudi to leto začetek novega obdobja. Mogoče pa se vam po prebranem lansko leto ne bo več zdelo tako zelo usodno. Mogoče komu pomaga da si reče: »Lahko bi bilo še dosti slabše!«. Pa srečno!

Slika 3: Johannes Gehrts, Ragnarök.

BREZPLAČNI BANČNI PAKET ZA MLADE

Vključuje vse, kar dijaki in študentje potrebujete za praktično in udobno vodenje osebnih financ.

Če si star vsaj 15 in še nisi dopolnil 27 let ter imaš status dijaka ali študenta, je paket narejen zate!

www.gbkr.si

- ✓ brezplačen paket
- ✓ vključeni spletna in mobilna banka Link in Link m
- ✓ mnoge druge ugodnosti

Oglasi se v najbližji poslovalnici Gorenjske banke in izberi najboljši brezplačni bančni paket za mlade.

PODPIRAJ LOKALNO, KLUBAR!

KluBar
gastropub

Veganska bombeta pekarna Triller
100% Slovensko goveje meso Ave
Zelenjava kmetije pr'Rihtar
KluBar domače omake

Wolt je prišel v Kranj!

Taktična odločitev ali zgolj golo naključje? Saj ni važno, važno je, da ima sedaj tudi Kranj z okolico mrežo dostavljavcev, ki vam pripeljejo hrano iz izbrane restavracije prav do vhodnih vrat. Povejmo najprej nekaj besed o Woltu samem, preden se lotimo bolj okusnih tematik.

Wolt je organizacija, ki dostavlja hrano prek svojih dostavljavcev, ki lahko pridejo s kolesom, motorjem, avtom ali katerikoli izmed drugih prevoznih sredstev. Kot dostavna služba, Wolt nima v lasti niti ene restavracije, vendar hrano zgolj dostavlja. Tako dobimo učinkovito »poslovno« povezavo med restavracijami z okusno hrano brez lastnih dostavljavcev hrane in Woltom, ki sedaj prevzame to vlogo. Wolt na trg prodira z izjemno učinkovito aplikacijo tako za uporabnike, kot tudi za dostavljavce same. S pomočjo aplikacije hrano izberemo, naročimo, plačamo in smo obveščeni o njenem prihodu. Med čakanjem lahko do minute natančno spremljamo celoten proces od tega, ko dostavljavec prevzame hrano, pa do njegove poti do vaših vrat. Glavni »atribut« dostave Wolt pa naj bi bila hitrost in glede te prav zares nimam pripomb. Vendar pa so zaradi zagotavljanja izredno hitre dostave prisotne nekatere omejitve, kot je na primer plačevanje izključno prek aplikacije. S plačevanjem izključno prek aplikacije so dosegli, da je »predaja« hrane končana v trenutku, saj vam dostavljavec zgolj poda vrečko in dostava je opravljena. Prav tako morate v aplikacijo vpisati svoj točen naslov in na zemljevidu označiti točno lokacijo vhoda, da dostavljavec ne izgublja časa z iskanjem le tega. Politika Wolta je, da zagotavljajo dostavo hrane v najkrajšem možnem času (do približno 30 minut), zato je lahko naročate hrano zgolj iz restavracij, ki so po zračni razdalji od vas oddaljene manj kot 4 km. Kot lahko precenite sami, je Wolt prinesel svež veter v Kranj, ki pa bo za nekatere mogoče celo preveč svež. Nekateri se bodo morda obregnili ob majhno območje okoli restavracij, kamor dostavljajo, pa vendar zajema bolj naseljene dele Kranja in okolice. Plačevanje izključno prek aplikacije pa bo s časom pokazalo, ali je bila to najboljša opcija. Izgovor, da tudi dandanes nimajo vsi plačilnih kartic, je že malo zastarel, pa vendar obstaja nemalo starejših ljudi, za katere je naročanje in plačevanje prek aplikacije znanstvena fantastika. Veliko večja skupina potencialnih naročnikov, ki jim plačevanje izključno prek spleta ni najbolj po godu pa so seveda tudi študentje, saj jim to onemogoča koriščenje študentskih bonov. Zaenkrat luči sveta še ni ugledala rešitev, ki bi združevala plačevanje prek spleta in koriščenje študentskih bonov obenem, torej Wolt na žalost ni opcija za tiste, ki bi radi jedli na študentske bone.

Na kratko lahko podam tudi par informacij za vse, ki pri Woltu vidite več kot le hrano in bi mogoče pri njih opravljali (študentsko) delo ter vas zanima več o delu in seveda plačilu. Pri Woltu se lahko zaposlite kot dostavljavec hrane na kolesu, motorju ali z avtomobilom. Delovni čas je poleg možnosti rekreacije ena izmed najbolj privlačnih stvari pri tej vrsti dela. Kot dostavljavec uporabljate aplikacijo prek katere nato sprejemate naročila in locirate njihove naročnike. Delavnik si lahko »sestavljate« sami,

saj so tekom dneva med 10:00 in 23:00 razpisani termini, na katere se lahko prijavljate. V primeru, da ste na nek termin prijavljeni, imate zagotovljeno urno postavko, vendar morate biti ves ta čas na voljo. V primeru večjega števila naročil oziroma večje prevožene razdalje pri dostavah v posamezni uri, se upošteva sorazmerno višja urna postavka (samodejno jo izračunava aplikacija). Delo dostavljavca pa lahko opravljate tudi v primeru, če se niste prijavili na termin, vendar bi vseeno zaslužili kakšen evro ali pa si zgolj pretegnili noge na kolesu. V tem primeru se "ponudite" na razpologo v aplikaciji in sprejemate naročila, za katere ste tisti trenutek najbolj primerni. V tem primeru nimate urne postavke in ste plačani zgolj na število dostav. Za več in bolj podrobne informacije pa si pogledajte Woltovo spletno stran. Za konec pa naj opišem še svojo uporabniško izkušnjo in podam oceno le-te. Zaradi aktualnih razmer se naša strokovna Zapikova preizkuševalna komisija ni smela sestati, zato smo jo skrčili na zgolj dva člana, ki slučajno prihajata iz istega gospodinjstva, torej ni bila kršena nobena izmed mnogih trenutnih prepovedi oziroma omejitev. Preizkuševalna komisija, sestavljena iz dveh članov, je nato soglasno odločila, da se delovanje Wolt aplikacije in dostave preizkusi na primeru kitajske restavracije v Kranju.

Za oba člana je bilo to prvo srečanje z aplikacijo Wolt, vendar je le-ta uporabniku prijazna in zato ni prišlo do nobenih zapletov. Brez težav sva odkrila tudi skrivnost popusta pri prvi dostavi (koda je bila »KRANJ6«, vendar obstaja velika verjetnost, da ob prebiranju tega članka ne bo več aktualna). Nato sva izbrala vsak svojo najljubšo kitajsko jed ter eno juho in sladico. Tako je bilo naročilo piščanca v sladko-kisli omaki, rakcev na žaru, kislo-pekoče juhe in ocvrtih banan kmalu pripravljeno na oddajo. V aplikaciji morate, kot že prej omenjeno, točno označiti lokacijo svojega vhoda, da dostava poteka hitro in brez zapletov. Zadnji korak je vpis podatkov vaše kartice in že lahko oddate naročilo. Takoj po zaključku se vam izpiše predviden čas dostave, ki pa je zgolj ocena. V trenutku, ko nek dostavljavec sprejme vaše naročilo, aplikacija izračuna točen čas dostave. Od takrat naprej lahko spremljate dostavljavčevo pot do izbranega ponudnika hrane in od tam do vaših vhodnih vrat. V našem primeru je bila dostava izvedena v 19 minutah. Prevzem je zadnji in hkrati najbolj enostaven korak, saj vam dostavljavec zgolj preda vrečko z vašim naročilom in vam vošči dober tek (ponujajo pa tudi brezkontaktno dostavo, pri kateri vam vaše naročilo pustijo

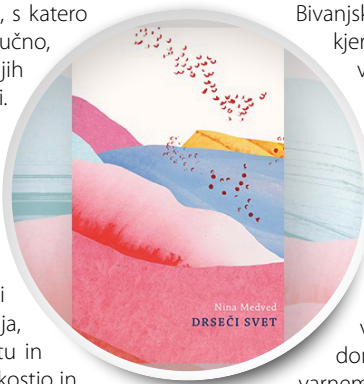
pred vhodom in vam pomahajo od daleč). Kvaliteta hrane, ki sva jo prejela, sicer ne spada več pod oceno Wolta, vendar lahko vseeno povem, da je bila okusna, porcije pa so bile zelo obilne (hečno, kako se človek navadi na »porcije študentskih bonov«). Predvsem pa morava pohvaliti usodo, ki se je skrivala v »fortune cookijih«, saj sva bila zelo zadovoljna z denarjem, srečo in zdravjem, ki naju čakajo v prihodnosti. Na koncu sva s polnimi želodci premišljevala, kako sploh oceniti to nadvse prijetno in pozitivno izkušnjo. Po dolgem premišljevanju na kavču, sva se odločila, da je ocena vsekakor zelo visoka in da Wolt prejme vse najine pohvale. Kritik nisva imela, vendar pa sva se strinjala tudi, da vzorec zgolj ene dostave ni dovolj in bodo potrebne še številne raziskave (pojedine) na tem področju.

Končna ocena je podana na podlagi zgolj ene uporabniške izkušnje, zato dopuščam nekoliko mero odstopanja pri nadaljnjih uporabniških izkušnjah. Seveda pa verjamem, da boste tudi sami preizkusili ta princip hrane na dom in si mnenje ustvarili sami. Bon Appétit!

Nina Medved: Drseči svet

Drseči svet je pri JSKD izšel jeseni 2020 kot prvenec mariborske pesnice, slamerke in urednice Nine Medved, ki je leta 2019 na 18. Festivalu mlade literature Urška postala Uršuljanka in kot nagrado prejela izdajo prvenca.

Nina Medved piše v prostem verzu, ki ga v strnjeno in urejeno strukturo veže beseda »kako«, s katero začne vsako pesem v zbirki in zaključno, sklepno pesmijo sestavljeno iz zadnjih verzov vseh preostalih pesmi v zbirki. Prav ti služijo kot naslovi posameznih pesmi, kar smo prvič lahko brali v pesniških zbirkah pesnice Rupī Kaur. Kot naslov Drseči svet napove lirski subjekt drsi skozi poezijo polno »nasičeno s podobami,« ki vsaka posebej tvorijo drseče delce sveta, ki ga odkriva. S podobami slika odhajanja, potovanja in prihajanja, išče se v svetu in odkriva, kaj pomeni biti (nekdo). S krhkostjo in ranljivostjo razkrije iskočo bit posameznika in v pesmi, iz katere izhaja tudi naslov, »kako, osvobojeni čevlja, //

moji prsti // najdejo oprijem // v tem drsečem svetu.« Bivanjska tema tako prežema pesniško zbirko, kjer slog poln pridevnikov in opisov kljub vsemu ohranja preprost in ga z neuporabo velikih začetnic približa toku misli, ki ga obogatijo z vsakodnevnimi prizori znanimi vsem. Pesniška zbirka Drseči svet je tako namenjena vsem, ki se iščejo, tavajo ali pa preprosto želijo svežo skodelico poezije ob jutranji kavi, saj Ninin slog prinaša svežino, s katero obuja vsem bližnje prizore in se v njih najde »v domačem dnevu« kamor zvabi bralca, da v varnem okolju besed »veš, po kaj si prišel«.

Hana Bujanović Kokot

Serija: Damin gambit (angleški naslov: Queen's Gambit)

Nova Netflixova drama, z Anyo Taylor-Joy v glavni vlogi, ki je podrla rekord za najbolj gledano mini serijo, je gledalce navdušila z napeto zgodbo o mladi šahistki, ki hodi po tanki meji med genialnostjo in norostjo. Serija je adaptacija istoimenskega romana Walterja Tevisa.

Dogajanje, postavljeno v ameriško okolje šestdesetih let prejšnjega stoletja, se prične ko mati mlade protagonistke Beth Harmon (Anyo Taylor-Joy) umre, Beth tako postane sirota, ki je primorana živeti v sirotišnici. Tam se s pomočjo hišnika Shaibela (Bill Camp) prvič spozna z igro, ki kasneje kroji njeno celotno življenje, s šahom. Prav tako pa tudi prvič okusi zasvajajoča pomirjevala, ki ji pomagajo pri vizualizaciji igre izven šahovske deske.

Pri 13 letih jo posvojijo, tako pa se začne tudi njeno profesionalno udejstvovanje na šahovskih turnirjih, kjer premaguje veliko bolj izkušene moške tekmece. S svojo krušno materjo prepotuje celotno Ameriko, njen končni cilj pa je igra s Sovjetskim velemojstrom Borgovom, ki jo je premagal kar dvakrat. Da bi se kar najbolje pripravila na igro svojega življenja, pod taktirko

Bennyja Wattsa (Thomas Brodie-Sangster), nekdanjega ameriškega prvaka, uri in izpopolnjuje svoje veščine. Istočasno pa se odpove alkoholu in drogam, ki so jo stale njene druge igre z Borgovom.

Po napornem umskem treningu končno odpotuje v Moskvo, kjer se spopade z največjimi mojstri šaha – Sovjeti. Po napetih nekaj igrah, kjer uspešno premaguje veliko starejše in bolj izkušene tekmece, se končno pomeri s svojim velikim nasprotnikom.

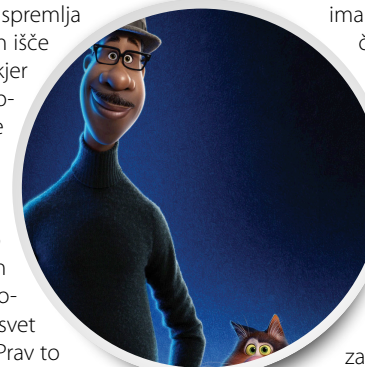
Ustvarjalcem serije je uspelo ustvariti napeto zgodbo, ki navduši tudi tiste, ki o šahu nimajo pojma. Odlična igra Anye Taylor-Joy pa oriše življenje odvisnice in genialke, ki se mora najprej spopasti sama s sabo, nato pa še s svojimi tekmeči.

Vida Babič

Film: Soul

Animiran film Soul je bil prvič na ogled na božič, 25. decembra 2020, in s sabo prinaša tisti občutek pravljичnosti in čarovnije, ki so nam jo ustvarjalci tega filma predstavili s filmom Inside Out. Animiran film govori o Joeju Gardnerju, učitelju srednješolskega jazz banda, ki si je vedno želel biti slaven glasbenik, kar pove že takoj, saj se film začne z besedami: »Rojen sem bil za igranje.«

In prav na začetku filma se mu po vsem času ponudi do osebe, od lokalnega frizerja do mame, kateri se zdi Joejeva glasbena kariera preveliko tveganje, ko pa že ima varen poklic. A prav tvegati je tisto, zaradi česar je vredno živeti, kot poudari Joe, ki zadržano prizna, da, če bi umrl danes, ne ve, ali bi njegovo življenje karkoli pomenilo. Zgodba, ki je začinjena s črnim humorjem poskrbi, da se skozi dogajanje počutimo prikrajšani in takoj za tem popolnoma sebični ter nas pusti v vprašanju, koliko je potrebno in koliko je vredno vložiti v doživljanje svojih sanj, hkrati pa poskrbi za pester, zabaven in doživet večer za mlade in malo manj mlade.

Hana Bujanović Kokot

Adam Kay: Sveta noč, zgaran na moč

Zakaj bi bile rdeče kirurške halje cenejše od modrih? Je možno, da imata dvojčka različno letnico rojstva?

Adam Kay je britanski pisatelj, komik in nekdanji zdravnik. V njegovem drugem knjižnem delu najdeš odgovora na ti dve vprašanji in zvrhano mero ostalih zabavnih, presunljivih in na čase tragičnih zdravniških prigod. Njegov prvenec Tole bo bolelo (2017) je požel izjemen uspeh, po njem se pripravlja tudi televizijska komična drama v osmih delih. Sveta noč, zgaran na moč je v veliko pogledih nadaljevanje prve knjige s prazničnim pridihom. Gre za zbirko božičnih zapisov iz dnevnika mladega zdravnika, kjer najdejo mesto zapisi, ki se prvič niso prebili skozi selekcijski postopek, saj naj bi bili po avtorjevih besedah »preveč nagravni« ali pa »preveč božično osladni«. Popelje nas skozi spomine na šest zaporednih božičev, ki jih je preživel v bolnišnici. Večino svoje zdravniške kariere je bil avtor usmerjen v ginekologijo in porodništvo, tako med zapisi najdemo različne prizore iz porodne dvorane, ne manjka pa tudi opisov Kayevega zasebnega življenja, sicer močno po-

drejenega poklicnemu. Bralec dobi vpogled v naporen delavnik mladega zdravnika med prazniki, avtor pa tudi utemelji svojo odločitev o opustitvi zdravniškega poklica.

Napisana je v preprostem jeziku začinjenim s humorjem, zapleteni medicinski izrazi so razloženi v obsežnih opombah na bralcem prijazen način. Čeprav je knjiga relativno kratka, v njej ne manjka pesterosti. Od različnih predmetov zataknjenih v telesne odprtine do presunljivih zgodb, ki nikogar ne pustijo ravnodušnega, od smeha do solz. Knjiga je nastala v času, ko je svet zajel virus in je srčna zahvala vsem, ki vztrajajo na delovnih mestih ob petkih in svetkih in nam ostalim omogočajo brezskrbno preživljanje praznikov. V slovenskem prevodu lahko bralci uživamo po zaslugi prevajalke Barbare Krevle, ki odlično zajame zafrkantsko duhovitost Kaya. Branje obvezno za vse ljubitelje črnega humorja, občutljive dušice pa previdno.

Tinkara Krišelj

Tvoja karantenska osebnost je: jamrač. Celo karanteno že jamraš, kako ti je hudo. V realnosti živš v veliki hiši s tremi televizijami, telodavnico, facijem, dvema shrambama polnima hrane in velikim vrtno. Hudo se ti zdi, da moraš vstati ob 7-ih zjutraj za prvo Zoom ur, ki se začne ob 7.10. Ob tem pozabljaš, da morajo ljudje iz Jezerskega vstati ob 5ih, da zakurijo v peči, zalufajo wi-fi, pomozlje krave in pripravijo zajtrk. Saj vem, da je vse relativno, ampak roko na srce, nauči se ceniti, kar imaš. Noveletna zaobljuba: ne bom več jamral.

Tvoja karakterna osebnost je: histerik in/ali hipohondr. Strahovna pandemija je v tebi prebudila tvojo največje strahove in največje strasti. Do izraza sta končno pršli tvoji sposobnosti dolgoročnega katastrofičnega planiranja in zmoglosti psihosomatskega spontanega pojava simptomov katerekoli bolezni. Trenutno je to seveda naša koronca, ki jo imaš ti kar vsak eden. Vsi prijatelji, družina in še posebej zdravstveni delavci so te že sit, saj si se šel testirati že desetakrat. Noveletna zaobljuba: ne bom več tratil davkoplačevalskega denarja.

Tvoja karantenska osebnost je: obsesivni pospravljač. Ta hobi, ki meji na obsesivno impulzivno motnjo, je tvoji mami sicer zelo všeč, a vse se neha, ko račun za čistila na mesec preseže račun za elektriko. Predlagam, da svoje nagnjenje k prekomernemu čiščenju uporabiš za nekaj koristnega, kot na primer delo v atopični ali protovostoljivo v domu za upokojeence. Lahko tudi odpreš čistilni servis, med korono smo se vsi polenili in se nam ne da več čistiti čipsa za kavcem. Novoletna zaobluba: ne bom več snil čistil.

Tvoja karantenska osebnost je: družinski človek. Med karantero so se tudi odnosji z domačimi obrnili na bolje. Ker imate vsi malo več časa, lahko tega namelite drug drugemu brez prisile družinskih tedenskih tradicij. Letos ste tako imeli najlepše božično drevesce in največ pisikov v zadnjih deset letih. Te novo stane vezi pa se lahko obrnejo tudi v drugo smer, pazi recimo, da se starši ne bodo začeli preveč vtikati v tvoje življenje. Potem se bo precej težje izmuzniti od doma in si narediti tisti tatu, ki si ga že dolgo želiš. Noveletna zaobljuba: ne bom več tako prijazen do staršev in sorojencev.

Tvoja karakteristika osebnost je: jedec. Svojo ljubezen do hrane si v preteklem letu dvignil na novo nivo. Zmrvoravnik zalog, ki si jih naredil marca je bilo pac treba ponucat, ni druge. Takrat je bil tvoji zalogi, da letos ne boš rabil beach bodya, ampak so te poizvi epidemiološke razmere tako izboljšale, da je tvoji načrt splaval po vodi. Zdaj pozimi si daj še duska, ampak okoli februarja bo pa treba zaceti izgubljati telih par deset karantena kilc. Novoletna zaobljuba: ne bom vec delal velikih zalozg hrane, ker se jim ne morem upret.

Tvoja karantenska osebnost je: kršilec zakonov. Tvoji notranji uporniki duše je v letu 2020 prišli na svoj račun. Komaj si čakal poročila, da si izvedel katere nove omejitve lahko kršiš. Postal si ekspert v prehajanju občin po gozdu in v trgovini si vedno držal le 1,9 metrov razdalje. Za novo leto si povabil šest ljudi, in po regiji si se vozil brez naložene aplikacije. Ostani zdrav. Za božič si šel smučat na Kravec, čeprav bi moral biti zaprt. Novoletna zaobljuba: spoštoval bom zakone, saj nečem da je spet konec sveta.

Tvoja karantenska osebnost je: Among us fen. Vohunjenje in spečanje sta tvoji vrline, in lansko leto si ju končno lahko uporabil v družbeno sprejemljive namene. No, to pa še ne pomeni, da so bili ti nameni družbeno prijetljivi. Vsi prijatelji so te bili siti, ko si že dvanajstič zaporedoma pobil vse sotekmovalce v dveh minutah. Si pa zato pridobil veliko občudovalcev med kriminalci. Noletna zaobljuba: ne bom se več družil s sumljivimi ljudmi z interneta.

Tvoja karantenska osebnost je: pecivopek. Med drugo karanteno si spekel tortico peciva, da bi lahko dva meseca hranil celotno populacijo Kranja. Piskoti so padali iz krožnikov, potica se je valila skozi okna, torte nisi mogel pospravit drugam, kot v kopalnico, in rogljički so napolnili zmrzovalnik. Cela družina je dobila kandidate, za kar ti nikoli ne bodo odpustili. Priporočam odvajalno zelenjavno kuro, in prepoved uporabe pečice za vsaj eno leto. Novoletna zaobluba: ne bom več steval smetane.

Tvoja karantenska osebnost je: Netflix obračalec. V letu 2020 si postal pravi človek, ki je pregledal in obrnil cel Netflix. Vsak dan si budno spremljal novosti, in jih binge-al takoj, ko so se pojavile. Žanr te sploh ne zanima, lahko gledaš vse od kuharskih oddaj do trilerjev. Posebno so ti všeč erotične drame, ki so ti pridelale rahlo erektilno disfunkcijo. Prijateljev ne vidiš več, prav tako so ocene splavale v odtok. Novoletna zaobljuba: ne bom več gledal Netflixa prek maminega računa.

Tvoja karantenska osebnost je: sanjač. Karanteno si preživel s sanjarjenjem o boljših časih. Splošno si prelet potovanj (denar se bo že našel) in deset žurk (biš se dobil prijatelje, da jih povabiš). Tvoja najljubša spletna stran je postal skyscanner, čeprav bi bilo mogoče koristno da vsaj polovično tako pogosto obiščeš tudi spletno učilnico. Agata ti prerokuje, da se bodo tvoji načrti uresničili, če le uspeš izdelati letnik. Noveletna zaobljuba: več časa bom posvečal služenju denarja kot planiranju kako bom denar zapravil.

Tvoja karantenska osebnost je: politični analitik. Čas osamitve si preživiljvaš s spremljanjem politične situacije po svetu. Začel si pisat blog o brezmejni neumnosti slovenskih politikov, ki trenutno obsega že nekaj tisoč 1000 objav. Te koristne izkušnje ti bodo pomagale na tvoji poti da postaneš odvetnik. Vseeno pridi na KSK dogodek Študenti dijakom, da se prepričaš, če je to res zate. Novoletna zaobljuba: ne bom več nesramno do punc.

Tvoja karantenska osebnost je: Zoom fanatik. Medtem, ko so se vsi pritoževali nad predavanji prek Zooma, si užival kot riba v vodi. Prijavil si se na vsa Zoom predavanja kar si jih lahko našel, kar je včasih pripeljalo tudi do malce nenavadnih situacij. Na primer, ko si se pridružil sestanku lovške organizacije, ravno ko so kazali kako se da jelena iz kože. Predlagam, da se od zdaj naprej raje poslužuješ Microsoft Teams-ov. Noveletna zaobljuba: odvaldi se borm svoje odvisnosti od Zooma in raje poskusi nove gobe.

Geslo prejšnje križanke je bilo – **jesenske radosti**. Rešitev tokratne križanke nam sporočite na www.zapik.si, najkasneje do **28. februarja**.

					SESTAVILA MATEJA	ZMERNO HITER ŠPANSKI PLES	IZOBČENJE IZ Cerkve	ZVER IZ DRUŽINE MAČK	MERA ZA ČISTOST BENCINA	PRIVRŽENEC KANTOVŠKE FILOZOFIJE	ZAPIK	DEL POGON- SKEGA STROJA	NEKDANJI AMERIŠKI PREDSEDNI RONALD				
					VRSTA UMETNOST- NEGA SLOGA						ORANJE (ZASTAR.)						
															NINA IVANIČ		
					NASLAVLJA- NJE KOGA Z »ONI«												
					KARJEV LASTI KOGA IMOVI NA												
					LATINSKI VEZNIK			ANA TAVČAR			KRAJ POD KRIMOM						
					VRSTA METULJA			KDOR ČISTI									
											CIRIL AMBROŽ ODEBELJENI DEL DEBLA						
ZAPIK	JUGOSLO- VANSKI PREDSEDNIK JOSIP BROZ	VRSTA ZDRAV- LJENJA	MANEKENKA CAMPBELL OBOROŽEN TAT					VRANJI SAMEC NIČVREDNO OKRASJE									
KARTE ZA NAPOVE- DOVANJE USODE						PUŠČAVNIK, MENIH SOHA, STATUA						ZDRAVNIK ZA ŽIVČNE BOLEZNI	TRAVA DRUGE KOŠNJE				
OTOK PRI LOŠINJU							KANTON V ŠVICI DEKLJA, KI HODI V ŠOLO										
SLOVENSKI JEZIKO- SLOVEC JOŽE										ZAKOVICA							
										SLAVKO AVSENIK							
DRAG KAMEN PRELIVA- JOČIH SE BARV					ZEMELJSKI TEČAJ			NAJDLJŠA SLOV. REKA									
					STRAN NEBA			TANČICA, KOPRENA									
ZAPIK	GRŠKI BOG VOJNE PRIPOVEDNA PESEM, EP					VOLBINA V SKALOVJU ORGANSKO VEČANJE					ROK VILČNIK ELIZABETA (LJUBKOV.)						
EMMA THOMPSON			VRSTA TLAKA ALI OBLOGE DALJŠA DOBA, ERA							VELIKANE- STRUP: KAČA DVOJICA							
IZDELO- VALEC PIVA							KLJIC, JAVEN POZIV ANTON ČEH						18. IN 1. ČRI ABECEDA				
DEL KMEČKEGA VOZA				TEKOČE STOPNICE													
RIBIŠKA MREŽA				LUKNJAČ (STARINSKO)				GLAVNO MESTO LATVIJE									

S profesorjem v posteljo

Pouka na daljavo smo se že privadili in je postal naša nova stalnica. Marsikdo je v tem novem načinu poučevanja našel svojo majhno utopijo, spet drugi pa odštevajo dni do ponovnega snidenja s šolskimi klopki. Vsak izmed nas pa se je znašel pred mnogimi izzivi. Nekateri so sladki, drugi malo manj. Dejstvo pa je, da smo se pouka na daljavo že privadili, zato si o tem dovolim napisati tudi ta članek. Brez dvoma se vsak izmed nas sooča z marsikatero preglavico, hkrati pa v pouku na daljavo najdemo kar nekaj plusov.

Vsak dijak in študent brez dvoma lahko potrdi, da je pouk v zavetju domače, tople postelje veliko prijetnejši kot pa sedenje v mrzli učilnici, katere osvetljava nas spominja na mentalne ustanove iz ameriških nadaljevalk. Mogoče nas kakšna mamica celo pocrkla z zajtrkom v postelji in toplo skodelico čaja, česar si v šoli zagotovo ne bi privoščili. Prav tako pa nam 'mute' gumb in pa ugasnjena kamera omogočata veliko več svobode glede izbire našega delavnega okolja. Pogumnejši si med šolskimi urami lahko privoščijo izlet v hribe, sprehod s psom ali pa se v domači kuhinji prelevijo v Gordona Ramseyja. Pika na i pa je obilica prostega časa, ki nam da možnost, da odkrivamo nove hobije ali pa preprosto obiščemo stare, ki smo jih zaradi obilice dela prej zapostavili. Za nekatere pa je velik bonus tudi individualno delo, ki posamezniku omogoča proste roke pri učenju.

Po drugi strani pa nas prosti čas skoraj nostalgичno opominja na trenutke, ki smo jih preživel s sošolci in prijatelji. Občutek izolacije od zunanjega sveta pa je močnejši kot kadarkoli prej in zdi se, da bo z nami ostal še kar nekaj časa. Meje med prostim časom in poukom so zabrisane in mnogi pozabijo,

da navkljub obilici časa ni potrebno, da smo 'produktivni' celoten dan. Dovoljeno se nam je sprostiti in odmisli delo, ki lahko počaka še tri dni. Zato pa smo lahko hvaležni, da živimo v časih, kjer nam je internet naklonjen in usmerjen k povezanosti. Le predstavljajte si pandemijo 20 let nazaj. Brez Netflix, socialnih omrežij in najhuje od vsega, z Nokio 7210. Le kaj bi počeli takrat? Mogoče prebrali kakšno knjigo več.

Navkljub vsemu pa vsak včasih pozabi na svoje cilje in izgubi motivacijo za delo. Takrat je najbolje, da si vzamemo trenutek zase in si pustimo zadihati. Tudi profesorji se zavedajo, da trenutno stanje ni normalno in vam bodo za kakšno neododano nalogo pogledali skozi prste.

Nenazadnje pa verjetno vsi, ali pa vsaj večina, stremimo k istemu cilju. Upamo, da bomo zavetje lastnega doma kmalu lahko nadomestili z našo najljubšo kavarno, večere preživete pred televizijo pa po okusu zamenjali z drugačno, morda bolj družabno atmosfero. In seveda, upamo na ponovno snidenje s sošolci in šolskimi hodniki, ki sedaj prazno odzvanjajo.

Klara Babič

NOVA
UNIVERZA

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

Članice Nove univerze v študijskem letu 2021/2022 razpisujejo vpisna mesta za sledeče študijske programe:

FAKULTETA ZA SLOVENSKE IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

- Slovenski študiji UN, (IZREDNI)

FAKULTETA ZA DRŽAVNE IN EVROPSKE ŠTUDIJE

- Javna uprava UN, (REDNI in IZREDNI)
- Upravno pravo VS, (IZREDNI)

EVROPSKA PRAVNA FAKULTETA

- Pravo UN, (REDNI in IZREDNI)
- Pravo in management infrastrukture in nepremičnin VS, (IZREDNI)

VEČ INFORMACIJ:

www.nova-uni.si

Nova univerza, prenovljena in okrepljena, prihaja tudi v Maribor!

Bitka daril ali kaj je potlač

Leto 2020 je (na srečo) mimo in z njim tudi veseli december in čas božičnega obdarovanja. Čeprav lahko december kar krepko udari po naših denarnicah, si ga brez daril prav gotovo ne moremo predstavljati. A zakaj se pravzaprav obdarujemo? Da nekomu izrazimo svojo naklonjenost, ljubezen, jih osrečimo in pričramo nasmešek na obraz? Vse to drži, a francoski sociolog in antropolog Marcel Mauss je v začetku 20. stoletja napisal celoten esej (Esej o daru), posvečen zgolj fenomenu obdarovanja, kjer ugotavlja, da je za dejanjem obdarovanja več, kot se zdi na prvi pogled.

Poleg obdarovanja je za december značilen tudi običaj pošiljanja voščilnic po »navadni« pošti, in čeprav vse bolj izumira, pri nas doma še vedno vsako leto razpošiljamo voščilnice bližnjim prijateljem in družinskim članom. Tudi letos je mama razposlala voščilnice prijateljem in hkrati smo prejeli tudi voščila, ki so jih nam poslali te prijatelji. Do panike je prišlo, ko smo prejeli voščilnico od družine, ki ji mi voščilnice nismo poslali. Mama se je takoj spravila v akcijo in hitro izdelala še eno voščilnico, ki jo je že naslednji dan odposlala točno tej družini. Ko sem opazovala ta nekoliko smešen dogodek, sem se vprašala, kaj je bil razlog, da je moja mama postala živčna že samo ob ideji, da ne bi »vrnili« voščila. Tako reakcijo bi lahko poskušali obrazložiti s tem, da gre pač za vljudnost - če ti nekdo vošči, mu voščiš nazaj. A ker me je letos, v prvem letu študija, navdušil predmet Socialna in kulturna antropologija, sem se hitro spomnila na predavanje, na katerem smo govorili o potlaču.

Potlač je običaj obdarovanja pri staroselskih ljudstvih severozahodne obale ZDA in Kanade, ki vključuje uničevanje premoženja in dragocenih predmetov in ga pogosto spremlja glasba, ples, petje in pripovedovanje zgodb, šal. Potekal je predvsem ob pomembnih dogodkih kot so rojstvo, smrt, poroka in prirediteli so ga lahko samo premožni posamezniki. Samo poimenovanje potlač izhaja iz jezika plemena Chinook Jargon in pomeni podariti oziroma darilo. Morda se sprašujete, kako je lahko uničevanje bogastva povezano z obdarovanjem ali pa z našimi božičnimi voščilnicami. Pri potlaču je šlo za neke vrste merjenje premoženja, saj je sodelujoči pozval svoje prijatelje, družino in druge zaveznike, naj mu prinesejo čim več bogastva - od tod torej izvira pomen daritve. Pogosto je šlo za dragoceno bakreno posodo ali pa odeje, ki so jim tam zaradi precejšnjega mraza veliko pomenile. Te dragocenosti

je premožni posameznik nato metal v ogenj, uničeval in razbijal, s čimer je izkazoval svojo brezbriznost do bogastva in poskušal dokazati, da ima prav on največ teh dragocenih predmetov in je torej najbolj bogat in vpliven. Trik je torej v tem, da si moral imeti čim več zaveznikov, ki so ti nosili te dragocene dobrine, se pravi je bil »zmagovalec« potlača tisti, ki mu je bilo naklonjenih največ ljudi in je lahko svojo moč pokazal s tem, da se znebi vsega, kar ima.

Marcel Mauss, francoski antropolog, ki sem ga omenila že na začetku, je prav izraz potlač uporabil tudi pri opisanju obdarovanja v arhaičnih skupnostih, danes pa antropologi potlač navajajo tudi kot ekvivalent nekaterim sodobnim fenomenom, kot so na primer prekomerno decembrsko zapravljanje ali pa ognjemeti in božične lučke. Še posebej Američani so praktično obsedeni s tekmovanjem, kdo bo bolj razkošno okrasil hišo z božičnimi lučkami ali pa priredil večji in glasnejši ognjemet. Na tej točki bi bilo vredno omeniti, da se nas očitno prejemanja daril in hkrati obdarovanja naših najbližjih večina močno veseli, saj Slovenci za decembrska darila pripravimo več kot 150 milijonov evrov. Še vedno pa se ne moremo kosati z Američani, ki naj bi na prebivalca pripravili za božična darila kar sedemkrat

več kot povprečen Slovenec, torej nekje okoli vrtoglavih 200 milijard. Jasno je torej, da smo za darila pripravljeni zapraviti kar precejšen del našega premoženja, morda ga tako celo razkazujemo?

Ali ste se že kdaj znašli v naslednji situaciji? Bliža se konec decembra, vi pa ste zadovoljni, saj ste nakupili in zavili že vsa božična darila. Nato vas nepričakovano obdari nekdo, od katerega darila prav zares niste pričakovali. Morda se vam je zdelo, da si nista tako blizu, da vajin odnos ni tako prijateljski, da bi si izmenjali darilo, ali pa ste na njihovo darilo preprosto pozabili. V vsakem primeru se počutite grozno, skorajda osramočeno. Malo je možnosti, da boste tej osebi

direktno priznati, da darila zanje nimate. Mogoče se vam na jezik celo prikrade kakšen izgovor v smislu: »Joj, jaz sem pa tvoje darilo pozabila doma,« ali pa: »Tvojega darila pa poštar še ni prinesel,« kar je bila ta december sicer povsem možna in resnična razlaga. Kakorkoli, počutili se boste neprijetno in obstaja velika možnost, da boste ob prvi priliki darilo »vrnili«. Ta občutek osramočeniosti in nelagodnosti lahko povežemo z odkritjem Marcela Maussa, ki je na podlagi etnografskih analiz staroselskih plemen na obali Tihega oceana in drugih etnografskih analiz različnih ljudstev po svetu izpeljal tri obveze obdarovanja. Trdil je namreč, da se darila podarjajo, prejemajo in povrnejo. Pravila pri obdarovanju naj bi se sicer med kulturami razlikovala, a za vse kulture naj bi bilo skupno dvoje: daru ne smemo zavrniti in dar moramo povrniti. Obdarovanje torej po mnenju Marcela Maussa torej ni pristočno, saj nas ob prejemu daru veže obveza, nenapisano pravilo, ki pravi, da moramo ta dar ob ustreznih prilikah tudi povrniti. A najbolj ga je zanimal motiv, zakaj se ljudje sploh obdarujemo. Pri odgovarjanju tega vprašanja si je pomagal s svojimi opazovanji potlača pri staroselskih severozahodne obale Pacifika. Sklenil je, da je potlač kot način merjenja premoženja medkulturna univerzalija, torej, da je prisoten v vseh kulturah, a ne nujno v enaki obliki. V vseh kulturah naj bi bili ljudje torej pripravljeni žrtvovati njihov finančni in materialni kapital, da bi pridobili ugled in boljši družbeni položaj. Če daru ne moremo vračati v enaki meri, naj bi to namreč pomenilo, da smo v podrejenem položaju in vzpostavi se hierarhija statusov.

Mogoče se vse to sliši kot teorija, ki bi si jo nekdo izmislil pod tušem, ko je imel preveč časa, a pravzaprav sploh ni tako neumna, kot se sliši sprva. Če prejmemo še tako neverjetna darila, ne bomo srečni, če drugim naša podarjena darila ne bodo všeč. Seveda se ne obdarujemo le zato, da bi raziskovali svoje debele denarnice, temveč tudi zato, da bi razveselili bližnje, a mogoče vam Maussova raziskava vseeno osvetli luč na to, zakaj se počutite nelagodno, kadar vam

nekdo podari darilo, za katerega vam je takoj jasno, da je bilo dokaj drago. Sploh če se zavedate, da si sami ne morete privoščiti podarjati tako dragih daril. Kadar prejmemo darilo, ki nam je všeč (najsi bo drago ali ne), smo srečni in občutimo veselje, a hkrati čutimo tudi željo in pritisk, da morajo biti darila, ki jih sami podarimo drugim, prav tako posrečena. Zato mnogi zapravimo kar nekaj denarja in časa za iskanje čim boljših daril, saj si želimo, da bi bila našim najdražjim všeč in da bi jim pričarala nasmešek na obraz, hkrati pa lahko nakupovanje daril z leti postane vse manj vesel dogodek in se vse bolj približa skorajda stresni obveznosti, saj nam zmanjkuje idej, še vedno pa se hočemo izkazati pri izbiri daru. Tudi sama sem se že zatekla k stričku Googlu po ideje za darila, a dejstvo je, da Google ne pozna naših najbližjih in nam torej v večini primerov ne more ponuditi dobre ideje.

Če prejmemo še tako neverjetna darila, ne bomo srečni, če drugim naša podarjena darila ne bodo všeč.

Morda se sprašujete, kako se vsa ta antropološka teorija povezuje z voščilnico. Voščilnica seveda ne izraža ogromnega finančnega premoženja, zakaj jo bi potemtakem lahko uvrstili med primere potlača? Morda nam voščilnica predstavlja simbol družinske sreče in prostega časa. Konec koncev ima vse manj ljudi čas za izdelovanje, pisanje in razpošiljanje voščilnic, ki pa so vseeno veliko bolj osebne kot kratek SMS: »Srečno novo leto.« Hkrati so lahko simbol družinske urejenosti in sreče v smislu preživljanja prostega časa z izdelovanjem voščilnic s svojo družino. Kdo ve, morda pa sem imela le preveč časa za razmišljanje, a meni se zdi potlač prav zanimiv fenomen.

KŠK UGODNOSTI

KŠK UGODNOSTI - ZA ČLANE

FOTOKOPIRANJE

A4 ena stran črnobelo*	0,05 €
A4 obojestransko črnobelo*	0,07 €
A4 ena stran barvno*	0,23 €
A4 obojestransko barvno*	0,41 €

VEZAVA

kopirano pri nas	0,50 €
ni kopirano pri nas	1,50 €

SKENIRANJE

A4 stran	0,10 €
A3	0,20 €

PLASTIFICIRANJE

A4 stran	0,80 €
A3	1,60 €

PARKIRNA KARTICA

MESTNA KNJIŽNICA KRANJ *	7 €
--------------------------	-----

TK TRIGLAV KRANJ*	6,60 €
-------------------	--------

PROTENEX*	4,00 €
-----------	--------

BADMINTON

MULTI IGRIŠČE

TENIS

ODBOJKA NA MIVKI

MATEJA ŠPORT *	15 % popust na vse skupinke vadbe
----------------	-----------------------------------

GREFINO *	15 % popust na vafle in palačinke
-----------	-----------------------------------

SKUPINSKA VADBA (Nina Lipovšek)*

1x na teden/1h	20 €
----------------	------

2x na teden/1h	35 €
----------------	------

VIOLETA JUVAN S.P.

MEDICINSKA PEDIKURA	25 €
---------------------	------

REFLEKSNA MASAŽA STOPAL	27 €
-------------------------	------

REFLEKSNA MASAŽA HRBTA (30 MIN)	17 €
---------------------------------	------

Tečaj za voditelja čolna	140 €
--------------------------	-------

Tečaj VHF GMDSS postaj	120 €
------------------------	-------

* Plača se pri ponudniku. Cene za nečlane so objavljene na spletni strani Kluba študentov Kranj.

Pustim nam žareti

Zaradi splošne ignorance vlade do študentov in drugih mladih, ki odločitve sprejema brez omogočenega socialnega dialoga, smo študentski klubi problematiko vzeli v svoje roke! Odločba ZIPRS2122 o omejitvi sredstev bo močno prizadela naše delovanje. Lokalni študentski klubi smo pogosto edini organizatorji in izvajalci projektov in aktivnosti za mlade v svoji lokalni skupnosti, s tem pa razvijamo tudi družabno življenje in najpomembnejše - povezujemo skupnost. Ker se zavedamo, da je prihodnost države prav v rokah nas - mladih, želimo v sklopu akcije Pusti nam žareti spregovoriti in nagovoriti vlado RS, naj nam pusti, da ustvarjamo projekte in s tem ne le izobražujemo, temveč povezujemo mlade po Sloveniji. Pusti nam žareti še naprej

Dragi bodoči študent, draga bodoča študentka!

Pred teboj je ena najpomembnejših odločitev v življenju. Nanjo te že od malih nog pripravljajo tvoji najbližji sorodniki, ki so vprašanje: "Kaj boš, ko boš velik?" nedavno zamenjali z "Kam se boš pa vpisal?". Ker nam tegobe povezane z izbiro nadaljnje izobraževalne poti niso tuje, smo za vse mlade pred to veliko odločitvijo pripravili dogodek **Študenti dijakom 2021**. Ta bo tokrat potekal kar iz udobja domačega kavča v soboto, **16. 1. 2021 med 9.30 in 14.30 uro**, in sicer prek platforme **Discord**, kjer se moraš pred uporabo tudi registrirati.

Če si za izbiro študija že povsem odločen, ti bodo študenti predavatelji na dogodku povedali še več o programu, na katerega se vpisuješ. Če imaš na seznamu nekaj fakultet, a ne veš, katera bi ti najbolj ustrezala, boš na dogodku izvedel, kaj določena fakulteta od tebe zahteva in kaj s študijem na njej pridobiš ter tako skrajšal seznam. Če se ti sploh ne sanja, kaj bi po maturi počel sam s sabo, pa ti bodo pestre predstavitve morda pomagale začeti sanjati.

Poleg več kot tridesetih študijskih programov različnih fakultet, boš na dogodku lahko pridobil tudi informacije o študiju v tujini, Erasmus izmenjavah in bivanju v študentskih domovih.

Prednost našega dogodka pred drugimi informativnimi dogodki je, da informacije pridobiš iz prve roke – torej od študentov, ki obiskujejo določeno fakulteto. Situacija ti bo predstavljena točno taka, kakršna je v resnici, brez olepšav in prikrivanj, kot to pogosto počnejo fakultete na formalnih informativnih dnevih. Študenti predavatelji ti bodo poleg študijskega programa nekaj povedali tudi o možnostih zaposlitve, ki se ti z določeno izobrazbo odpirajo.

Odločitev za študij je težka. Če se boš opremil z informacijami iz prve roke in vprašal, kar te zanima, ti bo zagotovo lažje.

Pridi po odgovore na Študenti dijakom 2021!

Organizacijska ekipa

POSTOPEK PRIJAVE NA VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJ

Za prijavo na določeno fakulteto so bodočim študentom na voljo trije prijavni roki. Prijavni rok je čas v katerem kandidat lahko odda elektronsko prijavo za vpis. Določen je z začetnim in končnim datumom.

PRVI PRIJAVNI ROK

(16. 2. do 19. 3. 2021)

Od 16. februarja do 19. marca poteka prvi prijavni rok, kar pomeni, da je treba med tema dvema datumoma oddati prijavo za vpis. Na prijavi za vpis so vam na voljo tri želje – to pomeni, da se lahko z istim obrazcem prijavite na tri različne študijske programe v Sloveniji. Na prvo mesto napišete fakulteto, na kateri si najbolj želite študirati. Ta se bo najprej obravnavala in če za vas vpis na to fakulteto ne bo možen (če ne boste izpolnjevali pogojev za vpis ali boste imeli premalo točk), se bosta obravnavali druga in po potrebi nato še tretja zapisana želja. Pomembno je, da si študij na vseh treh zapisanih fakultetah želite in da na prijavo ne pišete naključnih fakultet. Zelene fakultete zares razvrstite od prvega do tretjega mesta. Mogoča je samo ena prijava, na kateri pa navedete vse tri študijske želje.

Prijava bo potekala elektronsko, na spletnem portalu eVŠ. Elektronska vloga prijave za vpis bo dostopna preko spletnega portala eVŠ na naslovu: <http://portal.evs.gov.si/prijava>. Dijakom, ki bodo e-prijavo izpolnjevali oz. pošiljali s pridobljenim digitalnim potrdilom, obrazca ne bo treba natisniti in poslati po pošti, dijaki brez digitalnega potrdila pa bodo morali izpolnjeno e-prijavo/obrazec natisniti, podpisati in jo poslati po pošti oziroma osebno oddati ustrezni prijavno-informacijski službi. Digitalno potrdilo se lahko pridobi pri SIGEN-CA (Upravna enota Kranj), POŠTA*CA, HALCOM in NLB.

Sredi aprila bo Visokošolska prijavno-informacijska služba objavila pregled števila prejetih prijav za vpis v visokošolsko izobraževanje. V njem bodo razvidni število vseh prijav v določene programe in razpisana prosta mesta. Tako boste lahko že predvideli, katere fakultete bodo glede na presežek omejile vpis. Rezultati prvega prijavnega roka bodo znani do 30. julija 2021. Vsak kandidat bo po pošti dobil obvestilo o izbirnem postopku. O datumu vpisa vas bo obvestila izbrana akademija, fakulteta oziroma visoka šola.

DRUGI PRIJAVNI ROK

(20. 8. do 27. 8. 2021)

V drugem prijavnem roku se na še prosta mesta lahko prijavijo kandidati, ki v prvem roku niso bili sprejeti v nobenega od v prvi prijavi izbranih študijskih programov in tisti, ki prve prijave niso oddali. Kandidati, katerim se izbirni postopek prvega roka še ni končal, se rok za naknadno prijavo v drugem prijavnem roku določi individualno in se sporoči s sklepom o rezultatu izbirnega postopka za prvi rok. Na spletnem portalu eVŠ bo objavljena tabela o še prostih vpisnih mestih. Postopek tako kot pri prvem roku poteka elektronsko.

TRETJI PRIJAVNI ROK

(konec septembra, začetek oktobra)

V tretjem prijavnem roku kandidati namesto elektronske prijave pošljejo pisno prošnjo za vpis tistemu visokošolskemu zavodu, na katerem so ostala prosta vpisna mesta tudi po izteku drugega prijavnega roka. Kandidati v prošnjo napišejo en študijski program, za katerega izpolnjujejo pogoje za vpis. Prošnji priložijo overjene kopije spričeval in drugih potrebnih dokazil.

POSTOPEK PRIJAVE NA VIŠJE ŠOLE

Ministrstvo bo 1. februarja 2021 na svoji spletni strani objavilo Razpis za vpis v višje strokovno izobraževanje v študijskem letu 2021/2022. Vpis poteka preko spletne strani Višješolske prijavne službe. Višješolska prijavna služba konec marca pripravi in objavi pregled števila prejetih prijav za vpis v višje strokovno izobraževanje. Do 5. aprila objavi seznam tistih šol, ki bodo imele omejitve vpisa. Seznam boste našli na spletnih straneh <http://vps.vss-ce.com> in www.mizks.gov.si.

Najpozneje do konca julija boste kandidati po pošti dobili obvestilo o izbirnem postopku. Kmalu za tem vas bo višja strokovna šola, na katero ste bili sprejeti, obvestila o datumu vpisa. V začetku septembra bodo višješolske prijavne službe in višje strokovne šole objavile še prosta vpisna mesta ter navodila za prijavo – kandidati za redni študij se boste z elektronsko prijavo prijavljali na spletni strani Višješolske prijavne službe in po uspešni prijavi vas bo višja šola pozvala k vpisu. Nasprotno pa se boste kandidati za izredni študij vpisovali neposredno na višjih šolah, in sicer po postopku in rokih, ki jih bodo določile šole. Več informacij o prijavah bo znanih ob izidu obeh razpisov za vpis konec januarja in v začetku septembra.

POMEMBNI DATUMI

1. 2. 2021	objava razpisa za vpis v dodiplomski študij
12. in 13. 2. 2021	informativni dnevi
16. 2. do 19. 3. 2021	prvi prijavni rok
5. 4. 2021	obvestilo kandidatom o stanju prve prijave (omejitev vpisa)
30. 7. 2021	sklep o rezultatih prvega prijavnega roka
2. 8. do 17. 8. 2021	vpis sprejetih v prvem prijavnem roku
20. 8. do 27. 8. 2021	drugi prijavni rok
22. 9. 2021	sklep o rezultatih drugega prijavnega roka
24. 9. do 30. 9. 2021	vpis sprejetih v drugem prijavnem roku
1. 10. 2021	Začetek študijskega leta 2021/2022

Študenti dijakom 2021

16. 1. || 9.30-13.20

Razpored predavanj:

	Kanal 1	Kanal 2	Kanal 3	Kanal 4	Kanal 5	Kanal 6
09:30-10:00	Medicinska fakulteta Maribor	Univerza v Novi Gorici	Biotehniška fakulteta (biotehnologija, živilstvo in prehrana)	Pedagoška fakulteta Ljubljana (predšolska, razredni pouk, predmetni učitelj)	Ekonomska fakulteta	Erasmus
10:10 - 10:40	Medicinska fakulteta Ljubljana	Strojna fakulteta	Biotehniška fakulteta (biologija, mikrobiologija)	Pedagoška fakulteta Ljubljana (logopedija, specialna pedagogika)	Gea College	Študij v tujini
10:50 - 11:20	Fakulteta za farmacijo	Fakulteta za računalništvo in informatiko	Fakulteta za humanistiko / Akademija umetnosti v Novi Gorici	Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem	Fakulteta za družbene vede	Študentski domovi
11:30 - 12:00	Veterinarska fakulteta	Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo	Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo	Filozofska fakulteta (geografija, zgodovina)	Fakulteta za socialno delo	Pravna fakulteta
12:10 - 12:40	Zdravstvena fakulteta	Fakulteta za matematiko in fiziko	Fakulteta za šport	Filozofska fakulteta (psihologija, jeziki)	Naravoslovno-tehniška fakulteta	Fakulteta za organizacijske vede
12:50 - 13:20	Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin	Fakulteta za znanosti o okolju / Fakulteta za vinogradništvo in vinarstvo v Novi Gorici	Fakulteta za varnostne vede	AGRFT	Fakulteta za upravo	Nova Univerza
13:30 - 14:00	Poslovno-tehniška fakulteta / Fakulteta za naravoslovje v Novi Gorici	Fakulteta za elektrotehniko	Fakulteta za pomorstvo in promet	Fakulteta za arhitekturo	ASEF	

reci piši

LEKTORIRANJE

diplomskih in magistrskih
nalog

~~1,80 €~~

1,00 €

na lektorsko stran

BREZPLAČEN
prevod
povzetka

ZA ČLANE
ŠTUDENTSKEGA KLUBA

www.recipisi.si | info@recipisi.si

Reci piši